

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU
LIIKETALOUS, KUOPIO

**SÄÄSTÄMINEN JA SIJOITTAMINEN SIILINJÄRVEN
OSUUSPANKISSA**

Hyvärinen Tiina
Tradenomin opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma

Joulukuu 2009

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU LIIKETALOUS, KUOPIO Koulutusohjelma, suuntautumisvaihtoehto (jos on) Liiketalouden koulutusohjelma		
Tekijä(t) Hyvärinen Tiina		
Työn nimi Säästäminen ja sijoittaminen Siilinjärven Osuuspankissa		
Työn laji Opinnäytetyö	Päiväys 8.12.2009	Sivumäärä 43 + 2
Työn ohjaaja(t) Esa Viklund ja Pentti Mäkelä		Toimeksiantaja Siilinjärven Osuuspankki
Tiivistelmä Opinnäytetyössä tutkitaan säästämistä ja sijoittamista sekä myös säästämättömyyttä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää syitä siihen miksi säästämistä ei ole vielä aloitettu sekä kiinnostusta säästämistä ja sijoittamista kohtaan. Säästämisen ja sijoittamisen aloittaneilta kysyttiin mitä he odottavat sijoituksiltaan ja millainen rooli on sijoitusneuvojalla heidän tehdessään sijoituspäätöksiä. Edellä olleilta selvitettiin myös onko heillä tarkka sijoitussuunnitelma. Tutkimusaineisto hankittiin kyselytutkimuksena Siilinjärven Osuus-pankin Kuopion konttorissa. Asiakkaat pystyivät vastaamaan kyselyyn odottaessaan palveluvuoroaan. Kyselyyn vastasi 44 asiakasta ja vastaukset käsiteltiin nimettöminä. Tärkein säästämättömyyden syy on varojen vähyys. Yli kaksi kolmasosaa niistä, jotka eivät vielä olleet aloittaneet säästämistä, olivat kiinnostuneet säästämisestä tulevaisuudessa ja heistä 11 (44 %) ilmoitti, että heille ei ole tarjottu sijoituspalveluita viimeisen vuoden aikana. Pankin tulisikin informoida paremmin, että jo pienillä summilla voi aloittaa säästämisen. Säästämis- ja sijoitustuotteita voitaisiin tuoda esille jo esimerkiksi asuntolainaneuvotteluissa. Kaksi kolmasosaa säästäjistä ja sijoittajista ilmoitti, että heillä ei ole tarkkaa sijoitussuunnitelmaa. Sijoittajien mielestä on tärkeää, että sijoitettu pääoma on turvattu, sen voi nostaa koska vain tuotto on mahdollisimman korkea. Vähän alle puolet vastaajista kääntyy sijoitusneuvojan puoleen tehdessään sijoituspäätöksiä. Iällä tai sukupuolella ei ollut merkitystä.		
Asiasanat pankki, säästäminen, sijoittaminen, sijoituspalvelut		
Huomioitavaa		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES UNIT OF BUSINESS AND ADMINISTRATION, KUOPIO Degree Programme, option Business and Administration		
Author(s) Tiina Hyvärinen		
Title of study Saving and investment in the Cooperative Bank of Siilinjärvi		
Type of project	Date	Pages
Thesis	8 th December	37 + 6
Supervisor(s) of study		Executive organisation
Esa Viklund and Pentti Mäkelä		Cooperative Bank of Siilinjärvi
Abstract The final project studied saving and investing as well as non-saving options. The purpose of this study was to find out possible reasons why people have not started to save yet and also to investigate if they are interested in starting to save. Those who had already started to save were asked what they expected for their investments and what kind of role an investment advisory officer has when investors are making their investment decisions. They were also asked if they have a detailed investment plan. The research material was collected with questionnaires in the Kuopio office of the Cooperative Bank of Siilinjärvi. The customers had a possibility to answer the questions while waiting for their turn to the service desk. In total, 44 questionnaires were returned and the answers were processed as anonymous. The most important reason for non-saving was lack of money. Two thirds of the respondents who had not yet started to save showed interest in saving in the future. 11 respondents (44%) reported that they had not been offered investment services during the past year. In the light of this, the bank should inform customers more of their saving and investment services and also bring up the possibility of starting to save with only a small sum of money. Furthermore, saving and investment services should already be offered when a mortgage is being negotiated. Two thirds of the savers and investors answered that they do not have a detailed investment plan. The investors studied considered important that the invested capital yield safe returns and that it can be drawn whenever needed. A little less than half of the respondents told that they had turned to an investment advisory officer when making investment decisions. The respondents' age or sex had no significant influence on that aspect.		
Keywords bank, saving, investing, investment services		
Note		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimuksen tausta ja tavoitteet	5
1.1.1	Tutkimusongelma	6
1.1.2	Siilinjärven Osuuspankki	7
2	PANKKIALA JA PANKIT SIOITUSPALVELUIDEN TARJOAJINA	8
2.1	Rahoitusmarkkinoiden rakenne ja toiminta	8
2.1.1	Rahamarkkinat ja markkinakorot	9
2.1.2	Pääomamarkkinat	10
2.1.3	Valuutta- ja johdannaismarkkinat	12
2.2	Pankkitoiminnan kehittyminen ja nykypäivä	12
2.3	Sijoituspalveluiden tarjoaminen	15
2.3.1	Rahoitusvälineiden markkinat-direktiivi - MIFID	15
2.3.2	Sijoittajansuoja	18
3	SIOITTAMISPROSESSI	20
3.1	Sijoitussuunnitelma	20
3.2	Sijoitukseen liittyvät riskit	22
3.3	Sijoitusriskienhallinta	23
4	KYSELY SIILINJÄRVEN OSUUSPANKIN ASIAKKAILLE	25
4.1	Tutkimusjoukon perustiedot	25
4.2	Säästämättömyyden syitä	28
4.3	Säästäminen ja sijoittaminen	30
4.4	Validiteetti ja reliabiliteetti	36
5	POHDINTA	38
	LÄHTEET	41
	LIITE 1 Kyselylomake	44

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia säästämistä ja sijoittamista. Tutkimuksen toimeksiantajana toimii Siilinjärven Osuuspankki, jossa suoritin tradenomin tutkintoon kuuluvan työharjoittelun ja jossa olin myöhemmin vuoden ajan töissä. Siilinjärven Osuuspankkiin on tehty jo aikaisemmin paljon erilaisia opinnäytetöitä. Sain valita aiheeni itse ja valitsin aiheekseni tutkia säästämistä ja sijoittamista, koska aihe on mielenkiintoinen ja hyvin ajankohtainen.

Säästäminen on keino, jolla rahat saadaan riittämään pidempään ja säästämisen palkintona on asia, jota varten on säästetty (Suomen Kuluttajaliitto 2009). Säästää voidaan esimerkiksi säästötilille, vaikka kesälomamatkaa tai asuntoa varten. Sijoittamiselle tarkoitetaan sijoittamista esimerkiksi määräaikaiselle sijoitustilille tai osakkeisiin. Rahastomerkintöjen tekeminen katsotaan myös sijoitustoiminnaksi. Rahastoihin voidaan sijoittaa ja pienilläkin summilla. Menestyksellinen pitkäaikainen sijoittaminen esimerkiksi eläkeikää varten vaatii pohjakeen hyvän perusymmärtämyksen sijoitusmarkkinoista ja sen tarjoamista tuotteista (Anderson & Tuhkanen 2004, 11).

Pankkiala elää koko ajan markkinoiden muuttuessa. Vielä reilu vuosi sitten talletuksille maksettiin yli viiden prosentin korkoa. Viitekorkojen nousun myötä lainojen korot olivat myös hyvin korkealla. Vuoden aikana markkinakorot ovat laskeneet ennätys alhaalle ja sen myötä myös talletuskorot ovat laskeneet useamman prosenttiyksikön verran. Lainanmaksajia korkojen laskeminen on helpottanut. Korkojen laskiessa osakkeiden ja rahasto-osuuksien arvo on lähtenyt nousuun. Sijoittajan voi olla välillä vaikea päättää, kuinka hänen tulisi toimia eri markkinatilanteissa. Sijoitussuunnitelman ja huolellisella sijoitussalkun hajauttamisella voidaan ehkäistä erilaisia sijoituksiin liittyviä riskejä.

1.1.1 Tutkimusongelma

Opinnäytetyössäni tulen tutkimaan sekä säästämisen ja sijoittamisen jo aloittaneita että heitä, jotka eivät ole vielä säästämistä ja sijoittamista aloittaneet. Kysely toteutettiin Siilinjärven Osuuspankin Kuopion konttorissa konttorikyselynä eli kenellä tahansa pankissa asioivalla oli mahdollista osallistua kyselyyn. Kyselyyn vastasi 44 vastaajaa ja heistä 36 oli Siilinjärven Osuuspankin asiakkaita. Ensimmäkin pyrin selvittämään syitä säästämättömyyteen. Onko syynä pelkästään vain rahan vähyys vai eikö eri säästämismahdollisuuksista ole tarpeeksi tietoa. Lisäksi pyrin kartoittamaan kiinnostusta säästämisen aloittamiseen. Säästämättömyyden syiden perusteella pyrin selvittämään kuinka heidät saataisiin säästämään. Säästäjiltä selvitetään heidän mielipiteitään siitä, mitä he arvostavat sijoitustuotteissa ja mitkä heidän sijoitustavoitteensa ovat. Sen lisäksi pyrin selvittämään, että kuinka suuri merkitys sijoitusneuvojilla on sijoitussuunnitelmia tai sijoituspäätöksiä tehdessä.

Tutkimusongelman voi lyhyesti kiteyttää seuraaviin kysymyksiin.

Ei säästäjät:

- Miksi he eivät säästä tällä hetkellä?
- Olisiko heillä kiinnostusta alkaa säästää?
- Kuinka heidät saataisiin säästämään?

Säästäjät:

- Onko heillä sijoitussuunnitelmaa ja mitä he arvostavat sijoitustuotteissa?
- Kuinka suuri merkitys sijoitusneuvojalla on sijoituspäätöksiä tehdessä?

Työn teoriaosuudessa tulen käsittelemään ensin pankkialaa ja pankkeja sijoitustuotteiden tarjoajina. Sijoitustuotteiden tarjoamiseen liittyy olennaisesti syksyllä 2007 voimaan tullut Rahoitusvälineiden markkinat-direktiivi. Seuraavassa luvussa tulen käsittelemään sijoitussuunnitelmaan tekemiseen vaikuttavia asioita.

1.1.2 Siilinjärven Osuuspankki

Siilinjärven Osuuspankki on kotimainen pankki, joka kuuluu paikallisosuuspankkeihin. Paikallisosuuspankkiryhmä koostuu 42 itsenäisestä pankista ympäri Suomea. Nämä pankit irtosivat osuuspankkiryhmästä vuonna 1997 perustaen oman ryhmän jatkamaan aidosti itsenäistä ja paikallista osuuspankkitoimintaa jäsentensä ja asiakkaitensa hyväksi (Paikallisosuuspankit 2008). Siilinjärven Osuuspankin missoana on olla vaihtoehto globalisoituvalle ja keskitetylle päätöksenteolle pankkitoimialalla (Siilinjärven Osuuspankki 2008).

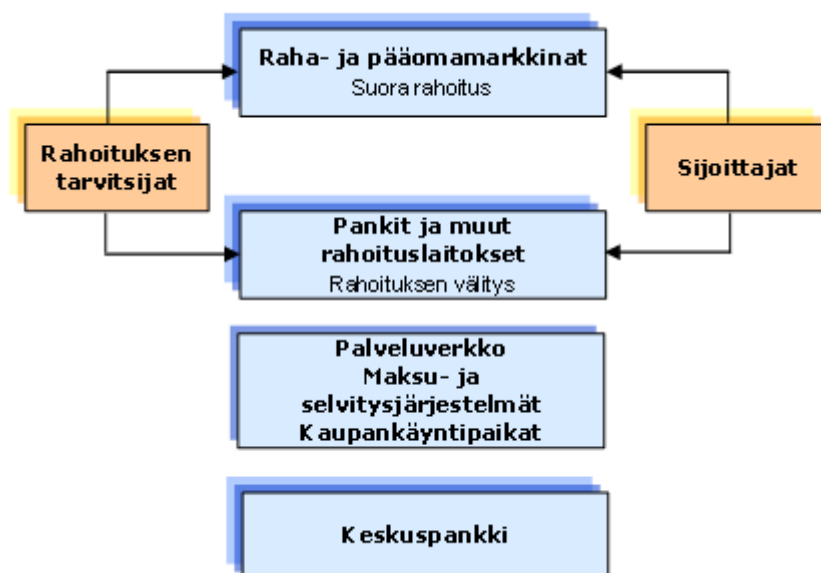
Siilinjärven Osuuspankilla toimii viisi konttoria Siilinjärven, Kuopion ja Nurmeksen alueilla. Siilinjärven konttorit sijaitsevat Siilinjärvellä, jossa sijaitsee pääkonttori, ja Vuorelassa. Kuopion alueen konttorit sijaitsevat Kuopion keskustassa aivan torin laidalla ja Männistössä. Siilinjärven Osuuspankki työllistää tällä hetkellä 45 henkilöä. Näistä henkilöistä suurin osa työskentelee pankin pääkonttorissa Siilinjärvellä. Siilinjärven Osuuspankilla on asiakkaita 17 300. Asiakkaat koostuvat kotitalouksista, yrityksistä, yhteisöistä ja maa- ja metsätalousyrittäjistä. (Siilinjärven Osuuspankki 2008.) Jokaisessa konttorissa on oma ja erilainen asiakaskunta. Kuopion konttoreiden asiakaskunnat eroavat jonkin verran toisistaan. Kuopion keskustan konttorin asiakaskuntaan kuuluu Männistön konttoria enemmän yritysasiakkaita. Männistön konttorissa asioi enemmän iäkkäämpiä asiakkaita, koska Männistön alueella asuu enemmän iäkkäämpää väestöä. Kuopion keskustan konttorissa asioi myös paljon muiden konttoreiden ja muiden paikallisosuuspankkien asiakkaita sen sijainnin takia. On helppo asioida samalla pankissa, kun käy kaupungilla muuten hoitamassa asioita.

Siilinjärven Osuuspankilla tekee paljon yhteistyötä useiden eri kumppaneiden kanssa. Siilinjärven Osuuspankin keskuspankkina toimii Säästöpankki Aktia Oy. Pankki tekee myös yhteistyötä Veritaksen, GE-vakuutuksen, Nordea Rahoituksen Aktia rahastoyhtiön sekä Gyllenberg ja Carnigae Rahastoyhtiöiden kanssa. Paikallisia yhteistyökumppaneita ovat Savon Lähivakuutus ja Savon Kiinteistö LKV Oy. (Siilinjärven Osuuspankki 2008.)

2 PANKKIALA JA PANKIT SIJOITUSPALVELUIDEN TARJOAJINA

2.1 Rahoitusmarkkinoiden rakenne ja toiminta

Rahoitusmarkkinoilla toimivat luotto- ja rahoituslaitokset välittävät rahoitusta. Ne keräävät varoja kotitalouksilta, yrityksiltä ja yhteisöltä sekä raha- ja pääomamarkkinoilta. Kerätyt rahat välitetään luottoina ja arvopaperi- ja muina sijoituksina niille tarvitseville. (Finanssialan Keskusliitto 2009.) Näin ollen rahoitusjärjestelmän avulla säästäjät voivat lainata varoja rahoituksen käyttäjille. Tärkeimpiä lainanantajia ovat kotitaloudet, julkisyhteisöt ja ulkomaiset osapuolet, jotka voivat antaa ylimääräisiä varoja lainaksi. Pääasiassa lainanottajat ovat yleensä julkisyhteisöjä ja yrityksiä. Myös kotitaloudet ja euroalueen ulkopuolella voivat ottaa lainaan hankintojensa rahoittamiseksi esimerkiksi asuntoa varten. Suoralla rahoituksella tarkoitetaan markkinoiden kautta kanavoituvaa rahoitusta. Suorassa rahoituksessa lainanottajat hankkivat rahoitusta suoraan rahoitusmarkkinoilla toimivilta lainanantajilta myymällä näillä rahoitusinstrumentteja eli arvopapereita esimerkiksi velkapapereita. Arvopaperit ovat lainanottajan tuleviin tuloihin tai varallisuuteen kohdistuvia vaateita. (Suomen Pankki 2009.) (Ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Rahoitusmarkkinoiden toiminta (Finanssialan Keskusliitto 2009).

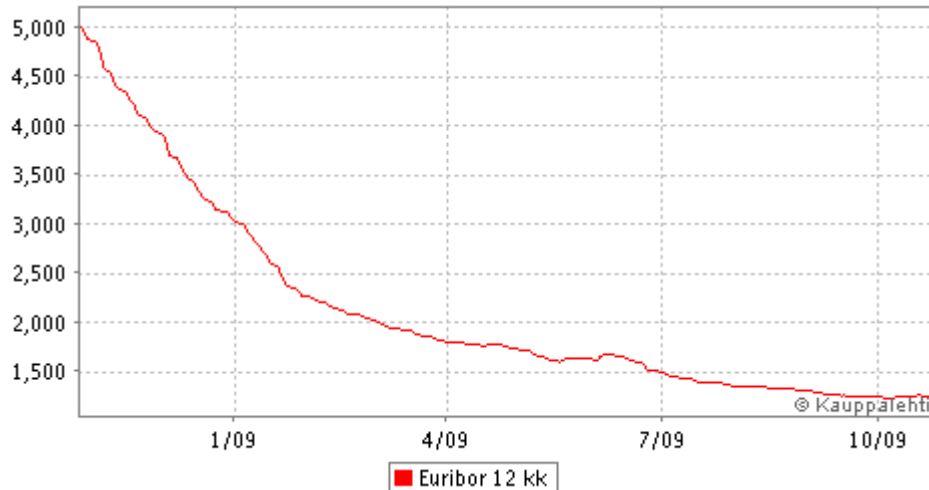
Rahoitusmarkkinat ovat hyvin kansainvälistyneet. Kotimaiset lait ja instituutiot sekä paikallinen informaatio luovat kansalliset rahoitusmarkkinat. Jotta rahoitusmarkkinat voivat toimia ne tarvitsevat tehokkaan maksu- ja selvitysjärjestelmän sekä kaupankäyntiä varten mahdollisimman likvidin kaupankäyntipalvelun, kuten pörssin. (Finanssialan Keskusliitto 2009.)

Arvopaperimarkkinat voidaan jakaa eri osiin. Rahamarkkinoilla eli lyhyt aikaisilla markkinoilla tarkoitetaan enintään vuoden mittaisia sopimuksia. Pääomamarkkinat koostuvat osakemarkkinoista ja joukkovelkakirjamarkkinoista. Johdannaismarkkinoiden tarkoitus on palvella muita markkinoita suojautumis- ja voitontavoittelutarkoituksessa. Arvopaperimarkkinoihin kuuluu vielä valuuttamarkkinat, jotka palvelevat muita markkinoita ja joita käytetään myös voitontavoittelutarkoituksessa. (Finanssialan Keskusliitto 2007.)

2.1.1 Rahamarkkinat ja markkinakorot

Rahamarkkinoilla tarkoitetaan alle vuoden mittaisten rahoitusinstrumenttien markkinoita. Valtiot, pankit ja yritykset hankkivat lyhytaikaista rahoitusta ja hoitavat kassanhallintaa. (Finanssialan Keskusliitto 2007.)

Euriborilla tarkoitetaan korkoa, jolla hyvän luottokelpoisuuden omaava pankki tarjoaa euromääräisiä ja pankkien välisiä talletuksia toiselle hyvän luottokelpoisuuden omaavalle pankille. Pankit ovat aktiivisesti kauppaa käyviä pankkeja. Paneeliin kuuluu 42 pankkia euroalueen maista, kolme pankkia muista EU-maista ja neljä ulkopuolisten EU-maiden pankkia. Korko on keskiarvo tarjouksista, joista on poistettu alimmat ja korkeimmat 15 %. Pankit antavat korkojen noteeraukset pankkien välisille talletuksille 360-korkopäiväkäytännön mukaan. Euribor lasketaan 1-3 viikon ja 1-12 kuukauden ajalle. (Finanssialan Keskusliitto 2007.) Kun pankki lainaa rahaa eteenpäin yrityksille ja kotitalouksille se laittaa oman korkomarginaalinsa euriborin päälle. Lainat voidaan sitoa myös pankkien omiin Prime-korkoihin. Prime-korkoihin vaikuttavat yleisten rahoitusmarkkinoiden korkotekijöiden lisäksi pankkikohtaiset seikat ja tarkoituksena on, että prime-korko olisi pidemmän aikaa vakaa kuin esimerkiksi herkkäliikkeinen euribor-korko (Leppiniemi 2000). Vuoden 2009 aikana Euribor on laskenut ennätysalhaalle. Kehityksen voi huomata kuviosta 2. 27.10.2009 12 kuukauden Euribor oli 1,246 (Kauppalehti 2009).

Kuvio. 2. Euribor 12 kk kehitys vuoden 2009 aikana. (Kauppalehti. 27.10.09).

Sijoitustodistukset ovat Suomessa säilyttäneet hyvin asemansa (Finanssialan Keskusliitto 2007). Sijoitustodistuksella tarkoitetaan pankin liikkeeseenlaskemaa jälkimarkkinakelpoista rahamarkkinavelkakirjaa (Anderson & Tuhkanen 2004). Se on nollakorkoinen laina, jonka pankki ostaa takaisin eräpäivänä niiden nimellisarvon määrästä. Jäljellä oleva juoksuaika sekä rahoitusmarkkinoiden tilanne vaikuttavat siihen, kuinka paljon alle sijoitustodistuksen nimellisarvon se on rahamarkkinoilla myytävänä. (Leppiniemi 2000, 82.) Suomessa pankkien osuus velkasitoumuksista on suuri ja markkinoiden perusrunko muodostuu sijoitustodistuksista. Rahamarkkinainstrumentit, kuten esim. sijoitus- ja yritystodistukset, ovat diskonttoinstrumentteja. Niissä sijoituksen nimellisarvo diskontataan eräpäivästä arvopäivään. Juoksupäivää laskiessa käytetään todellisia kalenteripäiviä. (Anderson & Tuhkanen 2004.) Sijoitustodistusten hyvänä puolena pidetään niiden jälkimarkkinakelpoisuutta, joka tarjoaa joustavan varainhallinta- ja sijoituskanavan. Sijoitustodistukset tarjoavat parempaa tuottoa kuin valtion velkasitoumukset, minkä vuoksi yritykset ja vakuutusyhtiöt käyttävät niitä sijoituksiin ja kassanhallinnan yhtenä keskeisenä välineenä. (Finanssialan Keskusliitto 2007.)

2.1.2 Pääomamarkkinat

Pääomamarkkinat voidaan jakaa kahteen osaan eli vieraan ja oman pääomanmarkkinoihin. Ne voidaan jakaa myös joukkovelkakirjamarkkinoihin ja osakemarkkinoihin. Joukkovelkakirjamarkkinat muistuttavat hieman rahamarkkinoita jälkimarkkinoiden ja koronmuodostuksen osalta. Kuitenkin liikkeellelaskijan

näkökulmasta ne edustavat pääomamarkkinoita. Osakemarkkinoilla yritys hankkii ikuista, oman pääomaan kuuluvaa rahoitusta. Omaa pääomaa ei tarvitse maksaa takaisin eikä sille myöskään tarvitse maksaa osinkoa. On olemassa myös instrumentteja, joissa on sekä vieraan, että oman pääoman piirteitä. Tällaista rahoitusta kutsutaan välirahoitukseksi eli mezzaninerahoitukseksi. (Finanssialan Keskusliitto 2007.)

Puhuttaessa pitkän koron markkinoista puhutaan yleensä joukkovelkakirjamarkkinoista. Joukkovelkakirjalaina on suuri tai suurehko laina, joka on jaettu useaan keskenään samanehtoiseen joukkovelkakirjalainaan. (Leppiniemi & Puttonen 2002, 30) Joukkovelkakirjalainat ovat hyvä vaihtoehto yrityksille pankkilainojen sijalle ja niiden kesto aika on yleensä 2-10 vuotta (Finanssialan Keskusliitto 2007). Joukkovelkakirjalainat ovat pitkäaikaisia vieraan pääoman rahoitusinstrumentteja. Joukkovelkakirjalainoissa velallinen laskee liikkeelle joukon samanehtoisia haltijavelkakirjoja. Joukkovelka voi olla muodoltaan joko yleisölaina tai erillislaina. Markkinoilla on olemassa useita nimityksiltään ja laadultaan erilaisia joukkovelkakirjalainoja. Näitä ovat esimerkiksi vanhat ja uudet obligaatiot, debentuurit, yritys- ja pääomalainat, vaihtovelkakirjalainat ja optiolainat. (Anderson & Tuhkanen 2004, 174–177)

Osakkeiden markkinapaikkana toimivat pörssit (Leppiniemi 2000, 111). Osakemarkkinoilla arvopaperikauppiaat ja –välittäjät sekä yhteisö- ja piensijoittajat käyvät kauppaa. Osakkeella tarkoitetaan osuutta osakeyhtiöstä ja osakkeenomistajalla yrityksen omistajaa. Osakepääoma on yritykselle ”ikuista pääomaa”, koska yrityksen ei tarvitse maksaa takaisin osakkeenomistajille saamiaan rahoja. Rahoja voi vaatia ainoastaan takaisin jako-osana, kun yritys lopettaa toimintansa. Osakeyhtiölaissa on määritelty suomalaisia osakkeita koskevat säännöt. Pääsääntönä on, että kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet. (Anderson & Tuhkanen 2004, 119–121) Osakemarkkinoilla osakeyhtiölle välitetään omaa pääomaa ja julkisesti noteerattujen yritysten osakkeilla käydään jälkimarkkinakauppaa. Pörssiin listatut yritykset voivat hankkia riskipääomaa laskemalla uusia yrityksen osakkeita markkinoille. Osakeanti voidaan toteuttaa suunnattuna osakeantina, jolloin poiketaan vanhojen osakkeen omistajien oikeudesta merkata osakkeita itselleen. Helsingin pörssi ylläpitää Suomessa pörssimarkkinoita. Helsingin pörssi on osa ruotsalaisten omistamaa OMX-konsernia ja NOREX-pörssiyhteistyötä. Vuonna 2006 Helsingin

pörssin arvo oli 235 miljardia euroa. Nokia on suurimmaksi osaksi dominoinut Helsingin pörssin kehitystä. Marraskuussa 2006 Nokian markkina-arvo oli 63 miljardia euroa. (Finanssialan Keskusliitto 2007.)

2.1.3 Valuutta- ja johdannaismarkkinat

Valuuttamarkkinat toimivat välittäjinä eri maiden raha- ja joukkovelkakirjalaina- ja osakemarkkinoilla välillä (Finanssialan Keskusliitto 2007). Johdannaiskaupassa kaupan kohteena ovat tulevat hinnanmuutokset. Perusjohdannaisiin kuuluvat termiinit ja optiot. Termiini on sen asettajaa ja haltijaa sitova sopimus tulevasta kaupasta ja se tehdään tiettyä aikana, tietyistä hinnoista ja koskee tiettyä määrää. Osaa termiineistä voidaan kutsua futuureiksi. Futuurit vastaavat ehdoiltaan termiinisopimuksia, että niillä voidaan käydä kauppaa jälkimarkkinoilla. Optiot voivat olla joko osto- tai myyntioptioita. Osto-option haltijalla on oikeus, mutta ei välttämättä velvollisuutta ostaa option tarkoittama hyödyke tiettyä ajankohtana ja tiettyyn sovittuun hintaan. Myyntioptio on oikeus mutta ei velvollisuus myydä hyödyke ennalta sovittuun hintaan tiettyä aikana. Swap-sopimukset ovat myös johdannaisia. Niillä tarkoitetaan koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Korko-swapissa osapuolet vaihtavat korkomaksunsa. Koronvaihtosopimuksen perusteella se jolla on vaihtuva korko saa kiinteän koron ja se osapuoli, jolla on kiinteä korko saa vaihtuvan koron. Luottoinstrumentit pysyvät kuitenkin samoina. (Leppiniemi 2000, 138 – 139)

2.2 Pankkitoiminnan kehittyminen ja nykypäivä

1820-luvulla perustettiin ensimmäiset säästöpankit. Osuuskassatoiminta käynnistettiin 1902, jolloin perustettiin Keskuslainarahasto (OKO). Sen jälkeen perustettiin ensimmäiset osuuskassat. Pankkilakimuutoksen myötä osuuskassat muuttuivat osuuspankeiksi vuonna 1970. (FINVA & FK 2007.) Siilinjärven Osuuspankin toiminta on myös saanut alkunsa osuuskassatoiminnasta. Suomen Hypoteekkiyhdistys oli 1860-luvulla kiinnitysluottolaitoksista ensimmäinen. Säästöpankit ja osuuskassat olivat merkittäviä tekijöitä siirryttäessä luontaistaloudesta rahatalouteen. Suomen Yhdys-Pankki oli ensimmäinen liikepankki, joka perustettiin vuonna 1862. Sen vahva kilpailija Kansallis-Osake-Pankki perustettiin vuonna 1889. (FINVA & FK 2007.)

Rahamarkkinat vapautuivat 1980-luvulla, minkä seuraksena markkinoille tuli uusia toimijoita niin ulkomailta kuin kotimaastakin. 1990-luvulla olleen pankkikriisin seurauksena pankkien konttoreiden ja henkilöstön määrä aleni reilusti. Sen jälkeen konttoreiden ja henkilöstön määrä ei ole juuri muuttunut tietoteknisenkehityksen vuoksi. (FINVA & FK 2007.) Pankkien asiakkaat käyttävät yhä enemmän Internet-pankkia ja erilaisia maksuvälineitä.

Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistys ja Finanssityöntekijät yhdistyivät vuoden 2007 alussa Finanssialan Keskusliitoksi. Mukaan liittyi vuoden 2009 alusta myös Arvopaperivälittäjien yhdistys. Yhdistymisen takana on liukuminen toimialajon välillä, koska pankit ja vakuutusyhtiöt ovat lähentyneet toisiaan. Useissa pankeissa on sekä pankki- ja vakuutustoimintaa ja ne tarjoavat myös samankaltaisia tuotteita esim. säästämässä, sijoittamisessa ja vakuuttamisessa. (Finanssialan Keskusliitto 2009.) Esimerkiksi Siilinjärven Osuuspankki tarjoaa Veritaksen tarjoamia sijoitus- ja eläkevakuutuksia ja Lähivakuutuksen tarjoamia matkavakuutuksia.

Finanssialan Keskusliiton teettämän tilaston mukaan konekielisten tilisiirtojen määrä on noin kaksinkertaistunut vuosien 1998–2007 välillä. Konekielisiä tilisiirtoja tehtiin vuonna 2007 726 miljoonaa kappaletta. Saman tilaston mukaan maksupäätetapahtumien määrä on kolminkertaistunut, kun taas pankissa muunnettujen tilosiirtojen määrä on laskenut puolella. Maksupäätetapahtumia vuonna 2007 tehtiin 659 miljoonaa kappaletta ja pankissa muunnettuja tilisiirtoja 47 miljoonaa. Konekielisyysaste vuonna 2007 oli 96 %. Maksupäätetapahtumien määrä on myös noussut. Vuonna 1998 erilaisilla korteilla tehtiin maksupäätetapahtumia 209 miljoonaa kappaletta, kun taas vuonna 2007 määrä oli yli kolminkertainen. Tuolloin maksupäätetapahtumia tehtiin 659 miljoonaa kappaletta. (Finanssialan Keskusliitto 2008.) Pankit kannustavat yhä enemmän asiakkaitaan Internet-pankin tai erilaisten maksuvälineiden käyttöön, koska se on pankeille edullisempaa. Näistä palveluista hyötyvät myös asiakkaat, koska silloin he eivät ole niin riippuvaisia pankin aukioloajoista. Laskut voi maksaa omalla kotikoneella tai pankin maksupäätteellä silloin, kun itsellä on siihen aikaa, vaikka iltaisin tai viikonloppuisin, kun pankit ovat jo kiinni. Monet asiakkaat, varsinkin iäkkäämmät ihmiset, haluavat vielä asioida pankkien konttoreissa hoitamassa arkisia pankkiasioitaan sen sijaan, että he asioisivat verkkopankissa. Monet heistä saapuvat pankkiin sosiaalisista syistä. On mukava

vaihtaa kuulumisia tutun pankkitoimihenkilön kanssa samalla kun hoitaa pankkiasioita. Varsinkin pienemmissä konttoreissa pankkitoimihenkilöt ja asiakkaat tulevat keskenään usein tutuiksi.

Vuoden 2008 lopussa Suomessa toimi 336 pankkia, jotka käsittävät talletuspankit, ulkomaisten pankkien sivukonttorit ja ulkomaisten pankkien tytäryhtiöt. Konttoreita näillä pankeilla oli 1672. Eniten konttoreita oli OP-Pohjola-ryhmällä, joita oli 604. Pankkien toimintaa säätelevä laki on laki luottolaitostoiminnasta. Rahoitustarkastuksen tehtävänä on valvoa, että Suomessa toimivat pankit toimivat lakien ja määräysten mukaan ja että pankkien vakavaraisuus säilyy hyvällä tasolla. Tyypillisiä ilmiöitä Suomen pankkialalla viime vuosien aikana on ollut ulkomaalaisomistuksen kasvu ja finanssikonsernien muodostuminen. (Finanssialan Keskusliitto 2009.)

Nordea Pankki Suomi oli vuoden 2008 lopussa suurin Suomessa toimiva pankki taseella mitattuna. Jos mitataan pankkien ja henkilöstön määrällä, OP-Pohjola-ryhmä oli suurin. OP-Pohjola-ryhmä käsittää 230 pankkia ja henkilöstön määrä konsernissa oli 12 752. Sampo Pankki on kolmas, riippumatta siitä kummalla tavalla mitataan. Paikallisosuuspankit olivat kuudenneksi suurin pankki Suomessa vuonna 2008. (Finanssialan Keskusliitto 2009.)

Nykypäivänä yhä useamman suomalaisen lompakosta löytyy Visa-Debit-kortti tavallisen pankkikortin sijasta tai tilinumero pyydetään ilmoittamaan IBAN-muotoisena. Tämän takana on yhtenäinen euromaksualue SEPA (Single Euro Payments Area) (Suomen Pankki 2009). SEPA käsittää käteisen rahan lisäksi tärkeimmät maksutavat: tilisiirrot, korttimaksun ja suoraveloituksen. SEPA-hankkeen tavoitteena on, että ihmiset ja yritykset voivat suorittaa euromääräisiä maksuja yhtä nopeasti, turvallisesti ja edullisesti maasta toiseen samalla tavalla kuin kotimaassaan. SEPA tuli voimaan tammikuussa 2008. Vuoden 2010 loppuun mennessä tavoitteena on saada täydellinen yhtenäinen maksualue Euroopan alueella. (Suomen Pankki 2009). Käytännössä se tarkoittaa mm. että tavalliset pankkikortit, jotka on tarkoitettu vain kotimaan maksuliikenteeseen, poistuvat kokonaan.

2.3 Sijoituspalveluiden tarjoaminen

Lainsäädännössä on olemassa oma lakinsa sijoituspalveluyrityksistä. Lakia uudistettiin Rahoitusvälineiden markkina-direktiivin myötä ja astui voimaan samannimisenä 26.10.2007 (Arvopapereiden välitys yhdistys ry 2008). Sitä sovelletaan liiketoimintaan, jossa tarjotaan sijoituspalveluita. Sijoituspalveluyrityksellä tarkoitetaan suomalaista osakeyhtiötä tai eurooppayhtiölaissa tarkoitettua eurooppayhtiötä, jolla on lain mukainen toimilupa tarjota sijoituspalveluita. Sijoituspalveluilla tarkoitetaan rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen vastaanottamista, välittämistä ja toteuttamista asiakkaan lukuun. Kaupankäyntiä voidaan myös tehdä yrityksen omaan lukuun. Sijoituspalveluyritykset hoitavat asiakkaiden rahoitusvälineitä asiakkaiden kanssa tehtyjen sopimuksien nojalla, siten että päätösvalta sijoittamisesta on annettu kokonaan tai osittain toimeksiannon saajalle. Sijoituspalveluihin kuuluvat myös sijoitusneuvonta, jolla käsitetään suositusten antamista asiakkaalle tiettyä rahoitusvälinettä koskevaksi liiketoimeksi. Rahoitusvälineiden liikkeeselaskun takaamisella tarkoitetaan rahoitusvälineiden liikkeeselaskun tai myynnin järjestämistä antamalla siihen merkintä- tai ostotakaus. (Laki sijoituspalveluyrityksistä 26.10.2007/922)

Pankit ja eri vakuutusyhtiöt tarjoavat tänä päivänä talletuksien lisäksi paljon erilaisia sijoittamisvaihtoehtoja. Tuotteiden tuotoissa ja riskeissä on eroja, mutta täysin riskitöntä sijoitustuotetta ei ole tarjolla. Mitä enemmän tuotteelle luvataan korkoa sitä isompi riski on olemassa. Tuotteiden kuluissa on myös eroja. Pankit tarjoavat tänä päivänä asiakkailleen mm. säästötilejä, eläke-, säästö- ja sijoitusvakuutuksia ja sijoitusrahastoja.

2.3.1 Rahoitusvälineiden markkinat-direktiivi - MIFID

MIFID on lyhenne englannin kielisestä sanoista Markets in Finland Instruments Directive ja suomeksi se tarkoittaa Rahoitusvälineiden markkinat-direktiivi (Finanssialan Keskusliitto 2009). Direktiivillä pyritään purkamaan rajoja ylittävien sijoituspalveluiden tarjoamisen ja kaupankäynnin esteitä, yhtenäistämään eurooppalaiset arvopaperimarkkinat, suojaamaan sijoittajien luottamusta markkinoihin säätämällä yksityiskohtaisesti sijoituspalveluiden tarjoajien menettelytapavelvoitteissa suhteissa niiden asiakkaisiin. Suomessa direktiivi toteutettiin muuttamalla

arvopaperimarkkinalainsäädäntöä. Direktiivin myötä muutettiin myös lakia kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä, sijoitusrahastolakia, lakia Rahoitustarkastuksesta sekä lakia luottolaitostoiminnasta. Direktiiviä sovelletaan sijoituspalveluyrityksiin ja säänneltyihin markkinoihin sekä myöskin sellaisiin luottolaitoksiin ja rahastoyhtiöihin, jotka tarjoavat sijoituspalveluita. (Arvopaperi välittäjien yhdistys ry 2008). Tässä opinnäytetyössä keskitytään MIFIDin osalta siihen, kuinka direktiivi on muuttanut pankkien toimintaa.

Rahoitusvälineiden markkinat direktiivillä säänneltyjä uusia sijoituspalveluita ovat sijoitusneuvonta ja monenkeskinen kaupankäynnin järjestäminen. Sijoitusneuvonta on määritelty direktiivissä ja sillä tarkoitetaan joko asiakkaan omasta pyynnöstä tai sijoituspalveluyrityksen aloitteesta tapahtuvaa suosituksen antamista asiakkaalle yhdestä tai useammasta rahoitusvälineeseen liittyvästä liiketoiminnasta. Sijoituspalveluiden sääntelyssä on erityisesti otettu huomioon tilanteet, jossa sijoituspalvelua tarjotaan muille kuin ammattimaisille sijoittajille. MIFIDin tarkoituksena on erityisesti sijoittajansuojan parantaminen. Monenkeskisellä kaupankäynnin järjestämisellä tarkoitetaan sijoituspalvelua, jonka tavoitteena on säännellyillä markkinoilla mahdollistaa vaihtoehtoisia vähemmän säänneltyjen markkinapaikkojen syntyminen ja kehittyminen. Uusien markkinapaikkojen tarkoituksena on esimerkiksi tarjota pienten ja keskisuurten yritysten laskemille arvopapereille kaupankäyntipaikka, joka antaa yrityksille paremman mahdollisuuden pääoman hankintaan. (Arvopaperi välittäjien yhdistys ry 2008.)

MIFIDin myötä sijoituspalveluyritysten tiedonanto- ja selonottovelvollisuutta sekä toimeksiantojen toteutustapaa säädellään tehokkaammin. Tiedonantovelvoitteeseen kuuluu, että asiakkaalle on ilmoitettava rahoitusvälineeseen liittyvistä riskeistä, kuluista ja palkkioista. Direktiivin mukaan yritysten on suoritettava toimintansa luotettavalla tavalla. Asiakkaan toimeksianto tulee myös toteuttaa huolellisesti, jotta saavutetaan asiakkaan kannalta paras mahdollinen tulos. Arvopaperin välittäjä on myös velvollinen toimittamaan asiakkaalle ohjeet ja lisäksi siihen liittyvät sopimuksen ehdot sekä riittävät ja olennaiset tiedot arvopaperinvälittäjästä ja tarjottavasta palvelusta, ennen toimeksiannon toteutusta. Asiakkaiden toimeksiannot on myös toteutettava ilman aiheutonta viivytystä. Direktiivissä on säännelty mm. yritysten sisäisen organisaation järjestäminen, kuten riskienhallinta, sisäistä valvontaa, sisäistä tarkastusta ja säännösten noudattamisen varmistamista. Kaikki toimintaan ja

palveluihin liittyvät tiedot on myös säilytettävä. Direktiivissä on myös kiinnitetty huomiota eturistiriitojen hallintaan liittyviin toimintatapoihin. Sijoituspalveluiden tarjoaminen tuli myös toimiluvanvaraiseksi. Kaikilta sijoituspalveluyrityksiltä edellytetään osakeyhtiömuotoa. Jotta sijoituspalveluyritykset voivat tarjota sijoitusneuvontaa, niiltä edellytetään riittävän sijoitussuojan toteutumista. Ennen kuin sijoitusneuvoja voi tarjota asiakkaalle sijoituspalveluja arvopaperimarkkinalain mukaan, hänen tulee selvittää asiakkaan sijoituskokemus, sijoitustavoitteet, sijoitustuntemus ja taloudellinen tilanne. Jos toimeksianto tapahtuu asiakkaan omasta aloitteesta, kyseisiä tietoja ei tarvitse selvittää, jos kyseessä on toimeksianto, joka kohdistuu esimerkiksi osakkeisiin tai rahasto-osuuksiin ja asiakkaalle on ilmoitettu, ettei arvopaperinvälittäjä ole palvelua tarjotessaan velvollinen arvioimaan palvelun tai arvopaperin soveltuvuutta asiakkaalle. Yleistä neuvontaa yleisölle tai yleisölle suunnattua sijoitussuositusta ei pidetä sijoitusneuvontajana. Direktiivin myötä asiakkaat tulee määritellä hyväksyttäväksi vastapuoleksi, ammattimaiseksi tai ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi ja tästä luokittelusta tulee kertoa itse asiakkaalle. Luokittelu voidaan muuttaa asiakkaan pyynnöstä. Laissa on määritelty mitä jokaisella luokalla tarkoitetaan. (Arvopaperi välittäjien yhdistys ry 2008.)

Ammattimainen asiakas on asiakas, joka toimiluvan nojalla toimii rahoitusmarkkinoilla, esimerkiksi sijoituspalveluyritys tai sijoitusrahastolaissa tarkoitettu rahastoyhtiö. Ammattimaisia asiakkaita ovat myös yritykset, joiden taseen loppusumma on 20 miljoonaa euroa, liikevaihto on 40 miljoonaa euroa tai omat varat ovat 2 miljoonaa euroa. Näistä suureista kahden tulee täytyä, jotta asiakas on ammattimainen asiakas. Yksityisistä henkilöistä ammattimaisena asiakkaana voidaan pitää asiakasta, jolla on valmiuksia tehdä itsenäisiä sijoituspäätöksiä ja joka ymmärtää siihen liittyvät sijoitusriskit. Ammattimaisen asiakkaan tulee myös täyttää kaksi vaatimusta oheisista vaatimuksista:

- a) hän on toteuttanut hakemusta edeltävinä neljänä vuosineljänneksenä keskimäärin vähintään kymmenen arvopaperikauppaa vuosineljännestä kohden;
- b) hänen lain soveltamisen piiriin kuuluvien arvopaperiomistustensa arvo on yli 500 000 euroa;
- c) hän työskentelee tai on työskennellyt vähintään yhden vuoden ajan rahoituslalla tietämystä arvopaperisijoittamisesta vaatineissa tehtävissä;

Hyväksyttävällä vastapuolella tarkoitetaan esimerkiksi sijoituspalveluyritystä, Suomen Valtiota ja Euroopan Keskuspankkia tai Suomen Pankkia. Nämä kaikki ovat myös ammattimaisia asiakkaita. Lisäksi hyväksyttäviin vastapuoliin luokitellaan myös yritykset, jotka luokitellaan ammattimaiseksi asiakkaaksi ja jotka ovat antaneet suostumuksensa, että niitä voidaan pitää hyväksyttävinä vastapuolina. (Arvopaperi välittäjien yhdistys ry 2008.)

2.3.2 Sijoittajansuoja

Finanssivalvonta (Fiva) on rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen. Se syntyi 1.1.2009 Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviranomaisten yhdistyessä. Finanssivalvonnan yksi keskeinen tehtävä on valvoa niitä menettelytapoja, joita palveluntarjoajat noudattavat asiakassuhteisiin sekä niiden keskinäisissä suhteissa. Menettelytapojen tulee olla lainsäädännön, kansainvälisten vaatimusten ja hyvän tavan mukaisia. Asiakkaiden tulee voida luottaa siihen, että palveluntarjoajat noudattavat markkinoinnissaan, sopimusehdoissaan ja muussa asiakastoiminnassaan hyviä tapoja. Finanssivalvonta pyrkii valvonnallaan lisäämään asiakkaiden luottamusta markkinoiden ja niillä toimivien palveluntarjoajien toimintaan. Menettelytapoina käytetään etu- ja jälkikäteen tehtävää valvontaa. Etukäteisvalvonta käsittää esimerkiksi palveluiden ehtojen hyväksymisen. Jälkikäteen valvonta tapahtuu mm. seuraamalla palveluntarjoajan markkinointia tai tekemällä tarkastuksia teemojen pohjalta. (Finanssivalvonta 2009.)

Asiakkaiden tilisaamiset korvataan pankin joutuessa maksukyvyttömäksi Talletussuojarahastosta 50 000 euroon saakka. Talletuksien määrästä tai tilien lukumäärästä riippumatta tallettajan talletukset yhdessä pankissa korvataan vain 50 000 euroon asti. Talletussuojan osalta yhtenä pankkina pidetään myös pankkeja, jotka vastaavaan kokonaan tai osittain toistensa sitoumuksista ja velvoitteista. Tällainen esimerkki on OP-ryhmä. (Talletussuojarahasto 2009.) Jokainen paikallisosuuspankki on talletussuojan osalta oma pankkinsa. Tallettajan saamiset voidaan kuitenkin maksaa täysimääräisenä, jos asiakas pystyy osoittamaan, että varat ovat tulleet asiakkaan edellisen käyttämän asunnon myynnistä ja varat on tarkoitus sijoittaa uuteen asuntoon. Asunnon myynnistä saadut varat on suojattu kuuden kuukauden ajan talletuksen tekemisestä. (Talletussuojarahasto 2009.)

Kaikki suomalaiset pankit ovat Talletussuojarahaston jäseniä. Suomessa toimivien ulkomaisten pankkien sivukonttoreihin sovelletaan niiden kotimaan suojausjärjestelmää. Talletussuojarahasto ei korvaa muiden kuin pankkien vastaanottamia takaisinmaksettavia varoja. (Talletussuojarahasto 2009.)

Sijoittajien varojen, jotka on sidottu arvopapereihin, turvaamiseksi on laissa määrätty sijoittajien korvausrahasto. Sen tarkoituksena on turvata sijoittajan saatavat, jos korvausrahastoon kuuluva sijoituspalveluita tarjoava ei pysty maksamaan sijoittajan saamia sopimuksen mukaisesti. Ensisijaisesti sijoittajan varoista vastaa se luottolaitos tai sijoituspalveluita tarjoava yritys, jonka asiakas sijoittaja on. Talletukset korvataan asiakkaille joko Talletussuojarahastosta tai Sijoittajien korvausrahastosta. (Sijoittajien Korvausrahasto 2008.)

Kaikki suomalaiset sijoituspalveluita tarjoavat yritykset kuuluvat Sijoittajien korvausrahastoon. Jäsenet maksavat jäsenmaksuja ja vuosittaisia kannatus- ja hallinnointimaksuja, joilla kartutaan pääomaa mahdollisia korvaustilanteita varten. Korvausrahaston suojan piiriin kuuluvat ne asiakkaat, jotka on luokiteltu ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi. Lain mukaan asiakkaan sijoitustoimintaan kuuluvat varat on säilytettävä erillään palveluntarjoajan ja muiden asiakkaiden varoista. Tämän vuoksi palveluntarjoajan tulee voida palauttaa viivytyksettä asiakkaan niin vaatiessa. Poikkeuksellisissa tilanteissa asiakkaat varat ovat voineet sekoittua palveluntarjoajan varoihin tai jostain muusta syystä niitä ei voida palauttaa asiakkaalle. Jos rahastoon kuuluva jäsen ei ole maksanut asiakkaalleen varoja, varat maksetaan korvausrahastosta. Korvaaminen edellyttää, että palveluntarjoaja on maksukyvytön. Rahastosta ei korvata esimerkiksi kurssimuutoksista johtuvia tappioita. (Sijoittajien Korvausrahasto 2008.) Tällöin asiakas kantaa itse sijoitukseen liittyvän riskin.

Maksettavan korvauksen määrä on yhdelle sijoittajalle 9/10 sijoittajan yhdeltä palveluntarjoajalta olevan saatavan suuruudesta. Korvausmäärä on enimmällään 20 000 euroa. Korvaus lasketaan arvopapereiden sen päivän markkina-arvon mukaan. Päivä on se päivä jolloin, Rahoitustarkastus teki korvausvelvollisuudesta päätöksen tai palveluntarjoaja asetettiin konkurssiin, selvitystilaan tai yrityssaneeraukseen. (Sijoittajien Korvausrahasto 2008.)

3 SIJOITTAMISPROSESSI

Kun aletaan suunnitella sijoittamisen aloittamista, olisi hyvä laatia sijoitussuunnitelma. Sijoittamisprosessi alkaa juuri sijoitussuunnitelman tekemisestä. Suunnitelman pohjalta tehdään sijoituspäätökset ja sijoitusten toteuttaminen. Toteuttamisen jälkeen sijoituksia seurataan ja raportoidaan. (Anderson & Tuhkanen 2004, 15–17)

3.1 Sijoitussuunnitelma

Sijoitussuunnitelma vastaa kysymyksiin mitä sijoituksilta halutaan ja miten. Sijoitussuunnitelman keskeiset osat ovat sijoitustavoitteet, sijoitusajan pituus, tuottotavoitteet ja sijoituskohteet. Sijoitussuunnitelmalla otetaan myös kantaa sijoittamisen riskeihin ja niiden hallintaan. Yksityishenkilöiden sijoitussuunnitelman tulisi perustua sijoittajan elämäntilanteeseen ja varallisuuden nykytilanteeseen. Sijoitustoiminnan tavoitteena on sijoituksen nettoarvon kasvattaminen. (Anderson & Tuhkanen 2004, 15–17)

Sijoittajan elämäntilanne vaikuttaa suuresti sijoitussuunnitelmiin. Iän myötä sijoittamisen aikahorisontti ja riskinsietohalu sekä – kyky vaihtelevat. Myös nettovarallisuus ja sijoittamisen tuottotavoitteet poikkeavat toisistaan (Anderson & Tuhkanen 2004, 17–18). Vanhemmissa ihmisissä esiintyy enemmän niitä joilla on nettovarallisuutta kuin nuoremmissa asuntovelallisilla. Poikkeuksia toki myös löytyy. Oman kokemukseni mukaan vanhemmat sijoittajat karttavat enemmän sijoitusriskejä ja näin ollen he päättävät usein sijoittamaan pääomaturvatulle sijoitustilille. Ikää pidetään yhtenä riskinsiedonkyvyn mittarina. Amerikasta peräisin olevassa menetelmässä osakesijoitusten koko sijoitussalkusta määritellään sijoittajan iän perusteella. Osakkeiden osuus saadaan vähentämällä luvusta 100 sijoittajan ikä. Esimerkkinä 40-vuotiaan salkusta 60 prosenttia olisi osakkeita. (Anderson & Tuhkanen 2004, 18) Sijoittajien olisi hyvä tiedostaa ja määritellä sijoitukseen liittyvät riskit ennen kuin he tekevät sijoituspäätöksiä. Perusajatuksena voidaan pitää, että mitä suurempi tuotto-odotus, sitä suurempi on myös tuottoon liittyvä riski (Anderson & Tuhkanen 2004, 34). Sijoitusneuvojen velvollisuutena on selvittää asiakkaan riskinsietokyky ennen kuin hän voi tarjota hänelle sopivia sijoitustuotteita. Matalan

riskiensietykyvyn omaavan ei tulisi sijoittaa rahojaan täysin osakepohjaisiin rahastoihin, koska lyhyellä aikavälillä tuotto voi vaihdella suuresti osakkeiden heilahdellessa päivittäin.

Kun aloitetaan sijoittaminen, olisi hyvä tehdä itselleen selväksi, että miksi sijoitetaan. Sijoittajien tavoitteet ovat usein puutteellisia. Sijoittaminen ja säästäminen voi olla totuttu tapa, vaikka ei olisi mitään tiettyä sijoitustavoitetta. Kotitaloudet säästävät hyvin yleensä pahan päivän varalle. Sijoitustavoitteet ovat perusta koko sijoitusprosessille, sillä ne ohjaavat sijoituspäätöksiä. Sijoitustavoitteiden pohjalta luodaan tuottotavoitteet. Esimerkiksi haetaanko sijoitukselta arvonnousua, tulokassavirtaa vai niiden yhdistelmiä. Esimerkiksi eläkesäästäjä haluaa saada eläkkeelle jäämisen jälkeen lisätuloa eläkkeen päälle. Jotta tavoite saavutettaisiin, tulee säästöjen arvon nousta selvästi ja se on mahdollista vain sijoittamalla osakesijoituksiin esim. rahastoihin, jotka on sidottu osakkeisiin. Sijoittajien vähimmäistuottotavoitteena on reaaliarvon säilyttäminen. Reaalituotto lasketaan vähentämällä nimellistuotosta inflaatio.(Anderson & Tuhkanen 2004, 27–30) Rahastoesitteissä on mainittu jokaisen rahaston oma tuottotavoite. Esimerkiksi POP Suomi-rahaston sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa pitkällä aikavälillä osuuden arvonnousua ja ylittää pitkällä aikavälillä vertailuindeksinsä kehitys.(Aktia Oyj 2009.) Vertailuindeksi on rahaston tai rahaston vertailukohde. Absoluuttisella tuotolla tarkoitetaan todellista tuottoa. Rahaston tavoitteena voi olla myös absoluuttinen tuotto, jolloin se pyrkii positiiviseen tuottoon kaikissa markkinaolosuhteissa. Kyseiset rahastot ovat yleensä erikois- ja riskirahastoja ja niiden toimintamallit ja siihen liittyvät riskit poikkeavat toisistaan hyvinkin paljon. (Anderson & Tuhkanen 2004, 32–33)

Sijoitusajan pituudet vaihtelevat suuresti. Jotkut sijoittavat pitkän ajan tähtäimellä esim. eläkeikää varten tai sitten lapsilleen tai lapsenlapsilleen, kun he tulevat täysi-ikäisiksi. Jotkut sijoitukset ovat taas hyvinkin lyhytaikaisia. Tällöin voidaan säästää esim. tulevaa kesäloman matkaa varten. Mitä pidempi on sijoitusaika, sitä tärkeämpää on ajatella, että lopputulosta rahan ostovoiman kautta. Jokaisen sijoittajan vähimmäistavoitteena on rahan arvon säilyttäminen. Ammattisijoittajat puhuvat tällöin positiivisista reaalikoroista. Normaaleilla markkinoilla voidaan odottaa, että sijoittajat saavat sijoituksilleen positiivista reaalituottoa, jos he ovat onnistuneet hajauttamaan sijoitussalkkunsu kunnolla. (Anderson & Tuhkanen 2004, 27–30)

3.2 Sijoitukseen liittyvät riskit

Riskinsietokyky määrittää osittain, että millaisia rahastoja sijoittajan tulisi valita rahastosalkkuunsa. Valitaanko enemmän turvallisia korkojohdannaisia sisältäviä rahastoja vai pelkästään osakkeisiin sidottuja rahastoja. Aktia määrittelee rahastojen riskit luokittelemalla ne 1-6, jossa 1 tarkoittaa matalaa riskiä ja 6 korkeaa riskiä. Jokaisen rahaston rahastoesitteessä on myös kerrottu rahaston riskiprofiilista ja sen sijoituspolitiikasta. Aktia hallinnoi myös paikallisosuuspankkien ja säästöpankkien rahastoja. Aktian kautta voi sijoittaa useisiin kymmeneen rahastoihin. Valittavana on niin osake- yhdistelmä ja korkorahastoja. Aktian omien rahastojen lisäksi, sijoittajat voivat myös sijoittaa Fortis L:n, Hq:n, ODINin ja Swedbankin rahastoihin. Aktian kautta voi myös sijoittaa hyvin maailmanlaajuisesti. Esimerkiksi voidaan sijoittaa Kiinan, Intian ja Afrikan osakemarkkinoille. Aktia on konserni, joka tarjoaa asiakkailleen laajan valikoiman pankki- varainhoito-, vakuutus- ja kiinteistönvälityspalveluita ja -tuotteita. (Aktia Oyj 2009.)

Sijoittamiseen liittyviä riskejä ovat luottoriski, korkoriski, uudelleensijoitusriski, inflaatoriski ja valuuttariski. Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että velallinen ei pysty hoitamaan velkaan liittyviä koronmaksuja ja lyhennyksiä. Korkoriskissä taas pitkissä korkosijoituksissa velkakirjan tai rahaston markkina-arvo muuttuu sen mukaan, miten markkinakorot muuttuvat. Sääntönä voidaan pitää, että kun korot nousevat, joukkovelkakirjan ja pitkän koron rahaston arvo laskee. Kun erääntyviä sijoituksia tai niiden tuottoja aletaan sijoittaa uudelleen, siihen liittyy oma riskinsä. Uudelleensijoitusriski tapahtuu, kun sijoitusta uudelleen sijoittaessa tuotto laskee erääntyvän sijoitukseen verrattuna. (Anderson & Tuhkanen 2004, 34–39) Uudelleensijoitusriski on ollut hyvin ajankohtainen viime aikoina, kun reilu vuosi sitten talletuksille maksettiin yli viiden prosentin korkoa Euribor-koron ollessa korkealla. Tällä hetkellä Euribor-koron ollessa yhden prosentin tuntumassa uusittavien talletuksien korot ovat laskeneet ja näin ollen tuotto jää myös paljon matalammalle tasolle. Inflaatoriski tapahtuu silloin, kun sijoittaja pitää rahansa ”sukan varressa”. Tällöin varojen ostovoima vähenee koko ajan inflaation verran. Pitkäaikaisissa säästöissä, kuten esim. eläkesäästöissä, on tärkeää, että sijoitusvarat säilyttävät ostovoimansa ja tuotto ylittää inflaation. Jos tuotto riittää kattamaan ainoastaan inflaation, säästäjän pääoma on säilyttänyt ostovoimansa, mutta se ei ole tuottanut reaaliuottoa. Sijoittaja on alttiina valuuttariskille silloin, kun sijoitukset kohdistuvat

valuutoissa noteerattaviin arvopapereihin. Myös rahastosijoittajalla voi olla valuuttariski, silloin kun sijoitukset kohdistuvat ainakin osittain euroalueen ulkopuolelle. Valuuttariski on todellinen myös euroaikana, jos sijoitetaan esim. dollarimääräisiin joukkovelkakirjalainoihin. (Anderson & Tuhkanen 2004, 34–39) Valuuttariski voi olla myös positiivinen. Valuuttariskiä voidaan kuvata riskiperiodin avulla ja niitä voi syntyä jo ennen tarjouksen tekemistä. (Leppiniemi 2000.)

Yksi suurimmista sijoitusriskeistä on sijoittaja itse. Huonoilla sijoitusratkaisuilla voi olla se seuraus, että sijoitukset menettävät arvonsa. Markowitzin mukaan viisas sijoittaja on sellainen, joka ei ota sijoituksiaan pois, vaikka markkinat laskisivatkin vuoden aikana. Tyhmä sijoittaja, ostaa yleensä silloin osakkeita, kun ne ovat jo ennestään korkealla ja he toivovat niiden kasvattavan vielä arvoaan. He myös myyvät silloin, kun markkinat menevät alas, uskoen, että ne laskevat vielä enemmän. (Delegge 2006.) Näin toimiessaan he voivat hävitä suuria summia.

3.3 Sijoitusriskienhallinta

Yksi riskienhallinnan perusvälineistä on sijoitusten hajauttaminen (Anderson & Tuhkanen 2004, 107). Harry Markowitz loi modernin portfolioteorian, joka perustuu sijoitusten hajauttamisen periaatteeseen. Hänen tutkimuksensa muutti käsitystä sijoitusriskistä ja muutti tapaa, jolla sijoittajat kokosivat portfolion eli sijoitussalkkunsu. Teorian mukaan sijoittaja voi hajauttamalla parhaassa tapauksessa parantaa tuottoaan ja pienentää riskiään, kun salkkuun on valittu tehokkaalla rajapinnalla olevia sijoitusvaihtoehtoja. (Delegge 2008; Anderson & Tuhkanen 2004, 107)

Portfolioteorian mukaan tehokas sijoitussalkku saadaan, kun se tuottaa suurimman odotetun tuoton annetulla riskitasolla tai pienimmän mahdollisen riskin annetulla tuottotasolla. Portfolion hajautus perustuu eri arvopapereiden odotettujen tuottojen yhteisvaihteluiden eroihin. Jos eri arvopapereiden tuotot liikkuvat eri suuntiin, kumoaa toisen arvopaperin arvon nousu toisen arvopaperin arvon alentumisen. Näin ollen koko salkun arvo ei romahda yhden arvopaperin tuottaessa tappiota. Kun tämän periaatteen mukaisesti kootaan salkkuun arvopapereita, joiden tuotot yhteisvaihtelevat vastakkaisesti keskenään, saadaan sijoitussalkku, jonka keskimääräinen tuotto on

samalla tasolla kuin yksittäisen osakkeen ja riskitaso on mahdollisemman alhaalla. (Kostiainen 2006.) Jos sijoittaja sijoittaa vain yhteen osakkeeseen, hän kantaa paljon suuremman riskin, sen sijaan että hän hajauttaisi osakesalkkuaan useiden eri osakkeiden kesken. Osakesalkun hajauttaminen tarkoittaa myös sitä, että salkun yritysrisi vähenee ja tällöin jäljelle jää enää markkinariski (Anderson & Tuhkanen 2004, 109)

Kun sijoitetaan rahastoihin, yritysrisi on jo valmiiksi alhainen, koska rahastojen sisältämät salkut sisältävät paljon eri yritysten osakkeita. Hajauttaminen on rahastosijoittamisen perusnäkökohta (Anderson & Tuhkanen 2004, 112). Sijoitusrahastolaissa on tarkasti määritelty, kuinka varoja tulee sijoittaa.

Korkoriskiä voidaan hajauttaa tekemällä korkosijoituksia eripituisille juoksuajoille ja eri aikoina. Korkosalkun tuotto muodostuu kulloinkin uudistushetkellä vallitsevan korkotason mukaan. Näin ollen tuotto ei ole kiinni ainoastaan yhden hetken tilanteesta. Tällaisen korkosalkun korkoriski ja tuoton muodostuminen poikkeavat selvästi sellaisesta salkusta, jossa kaikki sijoitukset erääntyvät samanaikaisesti. (Anderson & Tuhkanen 2004, 110)

4 KYSELY SIILINJÄRVEN OSUUSPANKIN ASIAKKAILLE

Tutkimuksen aineiston keräämiseen valittiin kyselytutkimus. Kyselytutkimusta nimetään myös survey-tutkimukseksi. Kun tutkittavia on paljon, se on tehokas ja taloudellinen tapa kerätä tutkimusaineistoa. (Heikkilä 2004, 19.) Tutkimusaineiston hankkiminen oli tarkoitus toteuttaa ensin verkkokyselynä sen edullisuuden ja nopeuden vuoksi. Kyselyä olisi ollut myös helppo seurata, esim. kuinka paljon vastauksia olisi saapunut tiettyyn aikaan mennessä. Verkkokysely kuitenkin epäonnistui vastauksien vähyyden vuoksi. Sen jälkeen kysely päätettiin toteuttaa konttorikyselynä Siilinjärven Osuuspankin Kuopion konttorissa. Konttorikyselyn hyviin puoliin kuului myös, että pystyttiin seuraamaan kuinka paljon kyselylomakkeita palautuu missäkin ajassa. Kyselylomakkeet olivat konttorin salin pöydillä ja asiakkaat saattoivat vapaasti vastata kysymyksiin odottaessaan palveluvuoroaan. Tavoitteena oli saada 120 lomaketta palautumaan. Kyselyyn saattoi vastata kuka tahansa konttorissa asioiva. Kysely oli täytettävänä 2.5- 30.6.2009 välisenä aikana. Kyselyyn vastaamisen lisäksi vastaajien oli mahdollista osallistua ravintolahjakortin arvontaan. Kyselylomakkeita palautui yhteensä 44 kappaletta. Kaikki lomakkeet otettiin mukaan analyysiin.

4.1 Tutkimusjoukon perustiedot

Kyselyyn vastanneista kaksi jätti ilmoittamatta ikänsä. Kyselyyn vastanneista nuorin oli 20-vuotias ja vanhin 79-vuotias. Taulukon 1. mukaan ikäryhmittäin kappalemäärittäin laskettuna kyselyyn vastasi eniten yli 51-vuotiaita. Nuorien osuus oli seuraavaksi suurin 15 vastaajalla. 36–50-vuotiaiden osuus jäi vähäiseksi, koska heitä oli yli puolet vähemmän mitä muihin ikäryhmiin kuuluvia.

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma (kpl).

	Vastaajia (n=44)
Ikäryhmä	
20–35	15
36–50	8
51-	19
Yhteensä	42

Vastaajien sukupuoli jakaantui melkolailla tasan. Vastaajista 20 kappaletta oli naisia ja 23 kappaletta miehiä. Kaksi vastaajaa jätti ilmoittamatta sukupuolensa.

Kysyttäessä vastaajien koulutustasoa vain yksi vastaaja jätti kertomatta tämän tiedon, joten kysymykseen vastauksia tuli 43. Vastaajista lähes kolmannes oli käynyt ammattikoulun. Seuraavaksi yleisimpiä olivat lukio ja opistotaso. Taulukosta 2. käy hyvin ilmi minkä koulutustason kyselyyn vastanneet ovat suorittaneet.

Taulukko 2. *Vastaajien koulutustasot (kpl).*

Koulutustaso	Vastaajia (n=44)	
	kpl	(%)
Perus/kansakoulu	6	(14)
Ammattikoulu	12	(28)
Lukio	10	(23)
Opistotaso	9	(21)
Korkeakoulututkinto	6	(14)
Yhteensä	43	(100)

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin vastaajien talouden kokoa. Oheiseen kysymykseen jätti vastamatta kaksi vastaajaa, joten vastauksia kysymykseen saatiin 42 kappaletta. Noin puolet eli 22 vastaajaa asui yksin. Kymmenen vastaajaan talouteen kuului pelkästään kaksi aikuista. Myös kymmenessä vastanneiden taloudessa oli lapsia. Neljään talouteen kuului kaksi lasta ja näihin talouksiin kuului myös kaksi aikuista. Taulukosta 3. käy ilmi miten vastaajien talouksien koot vaihtelivat.

Taulukko 3. *Talouden koko (kpl).*

Talouden koko	Vastaajia (n=44)	
	kpl	(%)
1 aikuinen	22	52
2 aikuista	10	24
2 aikuista ja 2 lasta	4	10
1 aikuinen ja 1 lapsi	2	5
Muut	5	10
Yhteensä	42	(100)

Asumismuotoa kysyttiin viidennessä kysymyksessä. Kysymykseen jätti vastaamatta yksi vastaaja. Suurin osa vastaajista asui omistusasunnossa. Vuokra-asunnossa asui kaksi vastaajaa vähemmän. Taulukossa 4. voi nähdä kuinka asumismuodot jakaantuivat kappaleittain ja prosentuaalisesti. Kyselylomakkeessa oli myös mahdollista valita myös muu vaihtoehto. Sitä ei ole huomioitu taulukossa ollenkaan, koska näin ei vastannut yksikään vastaaja.

Taulukko 4. Vastaajien asumismuodot (kpl).

Asumismuoto	Vastaajia (n=44)	
	kpl	(%)
Omistusasunto	22	(51)
Vuokra-asunto	19	(44)
Vanhempien luona	1	(2)
Asumisoikeus	1	(2)
Yhteensä	43	(100)

Kysymyksellä kuusi haluttiin selvittää, että kuinka moni vastaajista oli Siilinjärven Osuuspankin asiakas. Kysely toteutettiin Siilinjärven Osuuspankin Kuopion konttorissa konttorikyselynä. Kuopion konttorissa asioi paljon myös muiden Paikallisosuuspankkien ja Säästöpankkien asiakkaita näin ollen kyselyyn vastanneissa saattoi olla myös muiden pankkien asiakkaita. Siilinjärven Osuuspankin asiakkaita oli 35 kappaletta eli yli kaksi kolmasosa vastanneista Muiden pankkien asiakkaita kyselyyn vastasi kahdeksan kappaletta. Yksi kyselyyn vastannut jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

Siilinjärven Osuuspankin asiakkaille esitettiin jatkokysymys, jossa kysyttiin, missä Siilinjärven Osuuspankin konttoreista he asioivat eniten. Kysymykseen vastasi 35 vastaajaa, eli kaikki Siilinjärven Osuuspankin asiakkaat. Kuusi vastanneista oli valinnut kaksi konttoria ja yksi vastanneista jopa kolme konttoria. Nämä valinnat on myös huomioitu analyysissä joten yhteensä konttoreille tuli mainintoja 42 kappaletta. Nurmeksen konttori oli valittavana yhtenä vaihtoehtona, mutta yksikään vastaajista ei vastannut asioivansa eniten Nurmeksen konttorissa ja näin ollen sitä ei ole huomioitu taulukossa 5. Nurmeksen konttorin sijainti selittää hyvin, miksi yksikään vastaaja ei ole maininnut vastauksessaan kyseistä konttoria, koska Nurmee sijaitsee noin 120 kilometriä Kuopiosta.

Taulukko 5. Konttorit, joissa asioidaan eniten (kpl).

Konttori	Vastaajia (n=44)	
	kpl	(%)
Siilinjärvi	3	(7)
Toivala-Vuorela	4	(10)
Kuopio	30	(71)
Männistö	5	(12)
Yhteensä	42	100

Perustietojen jälkeen kyselylomake jakaantui kahteen osaan. Toisessa osiossa oli kysymyksiä heille, jotka eivät ole vielä aloittaneet säästämistä ja toiseen osioon vastasivat jo säästämisen ja sijoittamisen aloittaneet. 18 vastaajista ilmoitti aloittaneensa säästämisen ja sijoittamisen ja kuusi vastaajaa ilmoitti, että he eivät ole vielä aloittaneet säästämistä. 20 vastaajaa eli melkein puolet kyselyyn vastanneista vastasivat molempien osioiden kysymyksiin. Liekö syynä se, että he eivät pidä itseään säästäjinä, jos he säästävät esimerkiksi vain tavalliselle pankkitilille. Kysymysten analysoinnissa on otettua huomioon kaikki kyseiseen kysymykseen tulleet vastaukset.

4.2 Säästämättömyyden syitä

Kysymyksessä seitsemän selvitettiin syytä, jonka vuoksi säästämistä ei oltu vielä aloitettu. Kysymykseen vastasi 23 vastaajaa, joista 17 oli miehiä. Iällä ei ollut merkitystä, koska kysymykseen vastasi paljon eri-ikäisiä. Sen sijaan vastaajista lähes kaksi kolmasosaa asui omistusasunnossa. Heillä on mitä luultavimmin, asuntolainaa ja näin ollen he kokevat, että heillä ei jää enää tuloja säästämiseen. Vastaajista yli puolet vastasi säästämättömyyden syyksi, sen että heillä ei ollut varaa säästää. Neljän vastaajan mukaan säästäminen ei ole ollut heillä ajankohtaista. Taulukosta 6. nähdään, kuinka vastaukset jakaantuivat. Vastausvaihtoehtoon muu syy tuli vastauksia kaksi vastausta. Sitä oli myös mahdollista tarkentaa, että mitä he tarkoittivat. Tarkennuksia ei oltu kuitenkaan kerrottu.

Taulukko 6. Säästämättömyyden syitä (kpl).

Säästämättömyyden syyt	Vastaajia (n=44)	
	kpl	(%)
Ei ole ollut varaa säästää	13	(57)
Ei ole tarpeeksi tietoa eri säästämisvaihtoehdoista	2	(9)
Säästäminen ei ole ollut ajankohtaista	4	(17)
Ei ole ollut kiinnostusta	2	(9)
Muu syy	2	(9)
Yhteensä	23	(100)

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin heidän kiinnostusta säästämisen aloittamiseen jatkossa. 24 vastaajaa vastasi tähän kysymykseen. Heistä 18 eli kolme neljäsosaa oli kiinnostunut säästämisen aloittamisesta tulevaisuudessa. Kaksi vastaajaa ei ollut kiinnostunut säästämisestä ja neljä vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään. Niille vastaajille, joilla oli kiinnostusta säästämiseen, esitettiin jatkokysymys, jossa kysyttiin, mitkä säästämis- ja sijoittamistuotteet heitä kiinnostavat tai mihin heillä olisi kiinnostusta alkaa säästämään. Eläkevakuutuksista oli kiinnostunut kaksi vastaajaa. Yksi vastaaja oli kiinnostunut rahastoista ja yksi oli kiinnostunut säästötilistä, jonka korko olisi 5 – 10 %. Tämän hetkisillä markkinoilla, voi olla hankalaa löytää sellaista kiinteä korkoista säästötiliä, jolle maksettaisiin yli viiden prosentin korkoa, koska viitekorot ovat tällä hetkellä ennätys alhaalla. Yksi vastaaja ei ollut vielä tutustunut mahdollisuuksiin, mutta hän oli halukas ottamaan selvää. Muutama vastaajaa oli ymmärtänyt kysymyksen hieman eri tavalla. He olivat ymmärtäneet, että kysymyksellä tarkoitettiin mihin konkreettisiin kohteisiin he haluaisivat säästää. Yhdet maininnat tulivat mm. eläkettä, yritykselle, varakassaa ja omaa asuntoa varten.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin, oliko vastaajille tarjottu säästämis- tai sijoittamistuotteita viimeisen vuoden aikana. Kysymykseen vastasi 25 vastaajaa. 11 vastaajaa ilmoitti, että heillä oli tarjottu tuotteita, kun taas 14 ilmoitti, että heille ei ole tarjottu säästämis- tai sijoittamistuotteita viimeisen vuoden aikana. Näistä vastaajista 11 vastaajaa oli ilmoittanut aikaisemmin, että he olisivat kiinnostuneita tai heillä olisi tarvetta aloittaa säästäminen.

Kysymyksessä kymmenen vastaajien tuli arvioida, paljonko heillä olisi oman arvion mukaan varaa säästää kuukausittain. Kysymykseen vastasi 26 vastaajaa. Heistä

seitsemän vastaajaa, joka vastaa vähän alle kolmannesta, vastasi, että heillä ei olisi varaa säästämiseen. Yli puolet vastaajista ilmoitti, että heillä olisi varaa säästää kuukausittain. Tyypillisin mahdollinen kuukausittain säästösumma oli 20–50 euroa. Kaksi vastaajaa ilmoitti, että heillä olisi jopa varaa säästää yli 200 euroa. Heillä kaikilla olisi myös kiinnostusta alkaa säästämään jatkossa. Ehkä heidän tulonsa ovat kasvaneet viime aikoina ja näin säästäminen on tullut heille ajankohtaiseksi. Taulukosta 7. käy ilmi, kuinka paljon vastaajilla olisi oman arvionsa mukaan varaa säästää kuukausittain.

Taulukko 7. *Varaa säästää kuukausittain (kpl).*

Varaa säästää kuukausittain	Vastaajia (n=44)	
	kpl	(%)
ei yhtään	7	(27)
alle 20 €	3	(12)
20–50 €	8	(31)
50–100 €	5	(19)
100–200 €	1	(4)
yli 200 €	2	(8)
Yhteensä	26	100

4.3 Säästäminen ja sijoittaminen

Säästämisen ja sijoittamisen jo aloittaneilta kysyttiin, että mihin tuotteisiin he säästävät tai mihin tuotteisiin he ovat sijoittaneet tällä hetkellä. Tähän kysymykseen vastasi 29 vastaajaa. Yhteensä mainintoja tuli 46 kappaletta. Suurin osa vastaajista oli valinnut tavallisen pankkitilin. Määrää osittain selittää se, että moni heistä, jotka olivat ilmoittaneet säästävänsä tavalliselle pankkitilille, olivat myös vastanneet kysymyksiin, jotka käsittelivät säästämättömyyttä. Taulukosta 8. näkee, mitkä säästämistuotteista olivat yleisimpiä.

Taulukko 8. Säästämis- ja sijoitustuotteet (kpl)

Säästämis- ja sijoitustuotteet	Mainintoja (n=46)	
	kpl	(%)
Tavallinen pankkitili	18	(39)
Säästö/Talletus/Sijoitustili	13	(28)
Rahastoihin	4	(9)
Eläkevakuutukseen	7	(15)
Osakkeisiin	2	(4)
Muihin arvopapereihin	2	(4)
Yhteensä	46	100

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, että mihin tarkoitukseen tai mitä varten vastaajat säästävät tai sijoittavat sillä hetkellä. Vastauksia tähän kysymykseen tuli 15 kappaletta. Kysymys esitettiin avoimena kysymyksenä. Kaikista yleisempänä viidellä maininnalla nousivat esille säästäminen eläkeikää, vanhuutta ja asuntoa varten. Kolme kertaa mainittiin säästäminen pahan päivän varalle ja kaksi vastaajaa oli varautunut tulevaisuuden hankintoihin. Yksi vastaaja vastasi, että säästäminen ja sijoittaminen on elämäntapa. Yksittäisiä mainintoja olivat myös auto, tallin rakennus, matka, terveydenhuolto, arkkuraha ja pienet menot.

Kolmannessatoista kysymyksessä kysyttiin, että onko vastaajilla tarkkaa säästö- tai sijoitussuunnitelmaa. Kysymykseen vastasi 30 vastaajaa ja heistä kaksi kolmasosaa eli 22 vastaajaa ilmoitti, että heillä ei ole tarkkaa säästö- tai sijoitussuunnitelmaa. Sijoitussuunnitelma olisi hyvä olla, koska se ohjaa tulevia sijoituspäätöksiä. Sijoitussuunnitelmassa on esitetty sijoitustavoitteet, sijoitusajan pituus, tuottotavoitteet ja sijoituskohteet. Suurimmalla osasta sijoittajista ei ole myöskään sijoitussuunnitelmaa. (Anderson & Tuhkanen 2004, 15–16, 27–30)

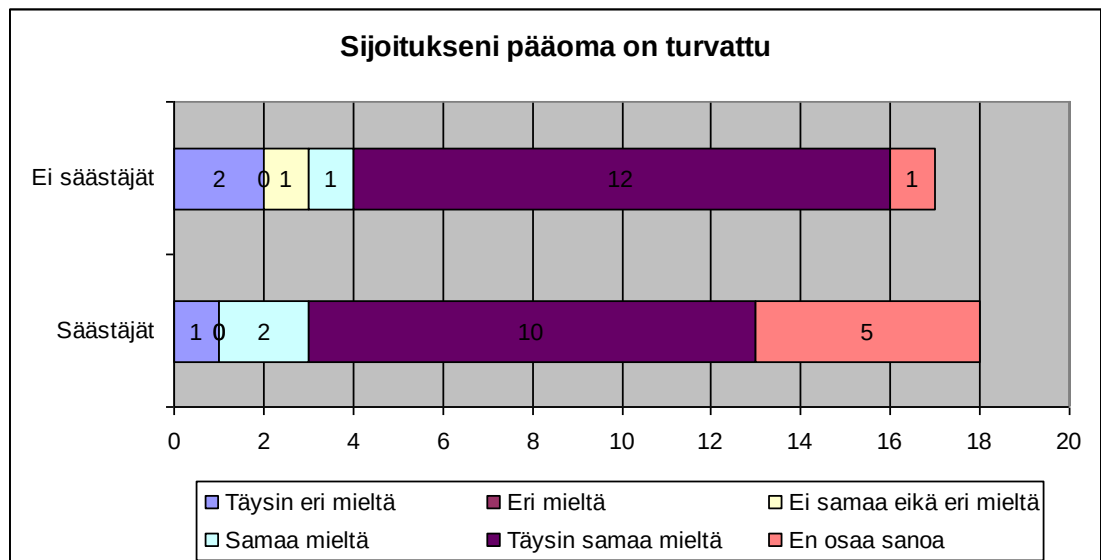
Viimeisessä kysymyksessä esitettiin viisi väittämää. Vastaajien tuli ilmoittaa olivatko he samaa vai eri mieltä väittämien kanssa. oli viisi eri kohtaa ja siinä kysyttiin vastaajien mielipidettä liittyen sijoituksiin.

Kysymykseen vastasi 35 vastaajaa. Heistä 17 oli vastannut aikaisemmin jo kysymyksiin säästämättömyydestä. He ovat mitä luultavimmin vastanneet sen perusteella, jos he sijoittaisivat, että mitä he haluaisivat sijoituksiltaan ja arvostavat

sijoituksissa. Väittämät on analysoitu sekä säästäjien ja niiden jotka eivät säästä kesken erikseen. Keskiarvossa ei ole huomioitu mielipidettä en osaa sanoa, eikä tyhjiä vastauksia.

Ensimmäinen väittämässä kysyttiin, että kuinka tärkeää vastaajille on, että sijoituksen pääoma on turvattu. Hieman yli puolet säästäjistä ja 70 prosenttia niistä, jotka eivät vielä säästäneet olivat täysin samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että sijoituksen pääoma on turvattu. Viisi säästäjää ei osannut sanoa mielipidettään. Taulukosta 9. näkee kuinka mielipiteet jakautuivat säästäjien ja ei säästäjien kesken.

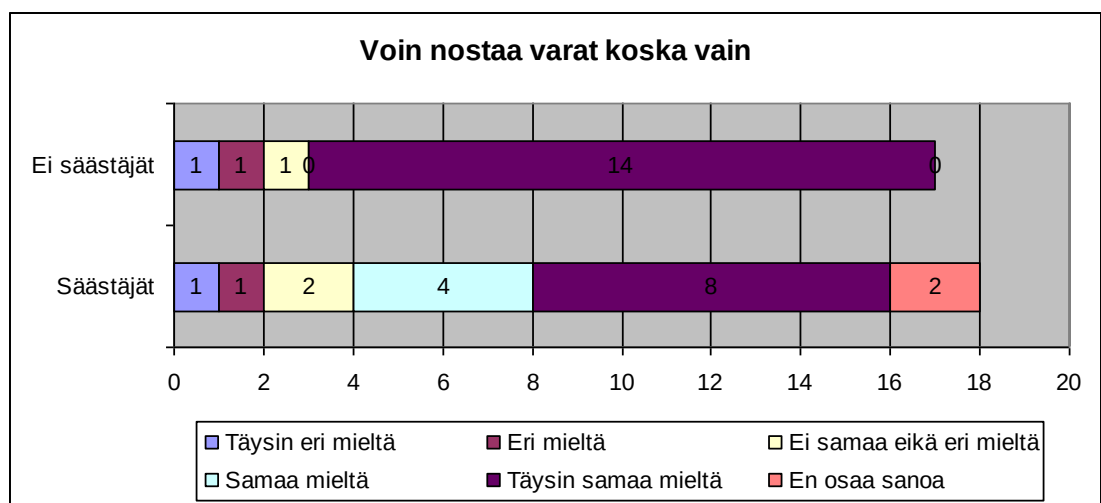
Taulukko 9. *Sijoituksen pääoma on turvattu (kpl).*

Säästäjien keskiarvoksi tuli 4,5 ja ei säästäjien 4,3. Vastauksien keskiarvojen perusteella vastaajat pitävät tärkeänä, että sijoitettu pääoma on turvattu. Jo säästämisen ja sijoittamisen aloittaneilla voi olla takana pettymyksiä. He ehkä ovat saattaneet menettää sijoituksiaan esim. silloin, kun he ovat lunastaneet varojaan pois rahastoista, rahasto-osuuksien arvon ollessa matalammalla kuin silloin, kun he ostivat osuuksia. Tämän hetkinen markkinatilanne varmaan myös vaikuttaa siihen, että halutaan sijoittaa turvallisiin sijoitustuotteisiin, joissa pääoma säilyttää raha-arvonsa, mutta ei välttämättä reaaliarvoa. Reaaliarvon säilyttääkseen tuoton tulisi olla ainakin samansuuruinen kuin inflaatio.

Toisessa väittämässä kysyttiin mielipidettä siitä, että kuinka tärkeää on se, että varat voi nostaa koska vain. Kahdeksan vastaajaa säästäjistä ja 14 vastaajaa niistä, jotka eivät ole vielä aloittaneet säästämistä olivat täysin samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että varat voi nostaa koska vain. Kaksi säästäjää ei osannut sanoa mielipidettään tähän väittämään. Säästäjien keskiarvoksi tuli 4,0, kun taas niiden vastaajien, jotka eivät vielä säästä, keski-arvo oli 4,4. Taulukosta 10. käy hyvin ilmi, kuinka mielipiteet hieman erkanivat säästäjien ja sijoittajien kesken.

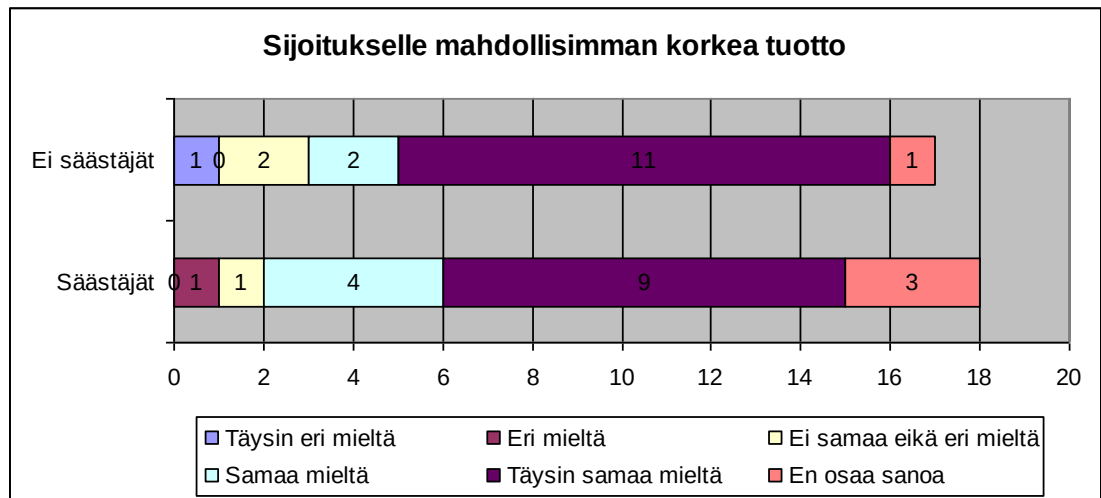
Taulukko 10. Varojen nosto koska vain (kpl).

Molempien ryhmien edustajat pitivät siis tärkeänä sitä, että varat voi nostaa koska vain. Pienen eron ryhmien välillä voi selittää se, että niillä, jotka eivät säästä on vähemmän varallisuutta kuin niillä, jotka säästävät. Näin ollen ne, jotka säästävät ja sijoittavat voivat sitoa varoja pidemmäksi aikaa esim. määräaikaistileille. Koska varoja on vähemmän, on tärkeää, että varat saa nopeasti käyttöönsä, jos sattuu tulemaan joitakin äkillisiä menoja.

Kolmannessa väittämässä kysyttiin sitä, kuinka tärkeää on, että sijoitukselle saadaan mahdollisemman korkea tuotto. Säästäjistä yhdeksän ja niistä, jotka eivät ole vielä aloittaneet säästämistä, olivat täysin samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että heidän sijoituksensa saa mahdollisemman korkean tuoton. Säästäjistä kolme ja ei säästäjistä yksi ei osannut sanoa mielipidettään. Iällä tai sukupuolella ei ollut vaikutusta mielipiteisiin. Taulukosta 11. ilmenee säästäjien ja ei säästäjien mielipiteet.

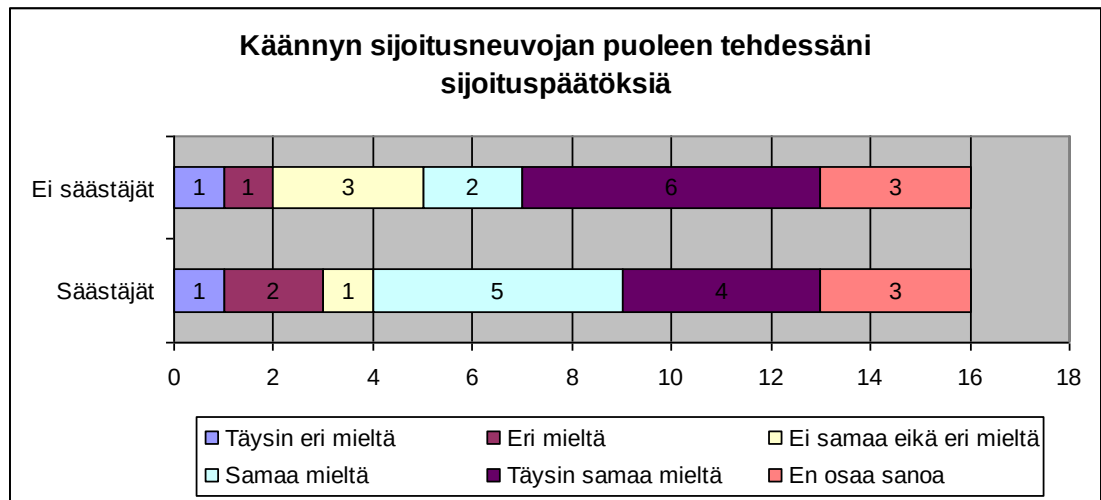
Taulukko 11. Sijoitukselle mahdollisimman korkea tuotto (kpl).

Molempien ryhmien vastauksien keskiarvoksi tuli 4,4. Korkeaa tuottoa havitellessa on muistettava, että mitä suurempi tuotto-odotus sitä suurempi riski. Mitä luultavimmin vastaajat eivät ole ottaneet huomioon mielipidettään kertoessaan sijoitukseen liittyvää riskiä, koska suurin osa oli ensimmäisessä väittämässä sitä mieltä, että on tärkeää, että sijoituksen pääoma on turvattu.

Seuraavassa väittämässä kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä, että kääntyvätkö he pankin sijoitusneuvojan puoleen tehdessään sijoituspäätöksiä. Kolme säästäjää oli täysin samaa mieltä ja viisi samaa mieltä siitä, että he kääntyvät sijoitusneuvojan puoleen. Kaksi säästäjää ei osannut sanoa mielipidettään. Niistä, jotka eivät ole vielä aloittaneet säästämistä, kolme oli täysin samaa mieltä ja kuusi samaa mieltä siitä, että kääntyvät pankin sijoitusneuvojan apuun. Heistä kolme ei osannut sanoa mielipidettään. Taulukosta 12. ilmenee kuinka säästäjien ja ei säästäjien mielipiteet erosivat toisistaan.

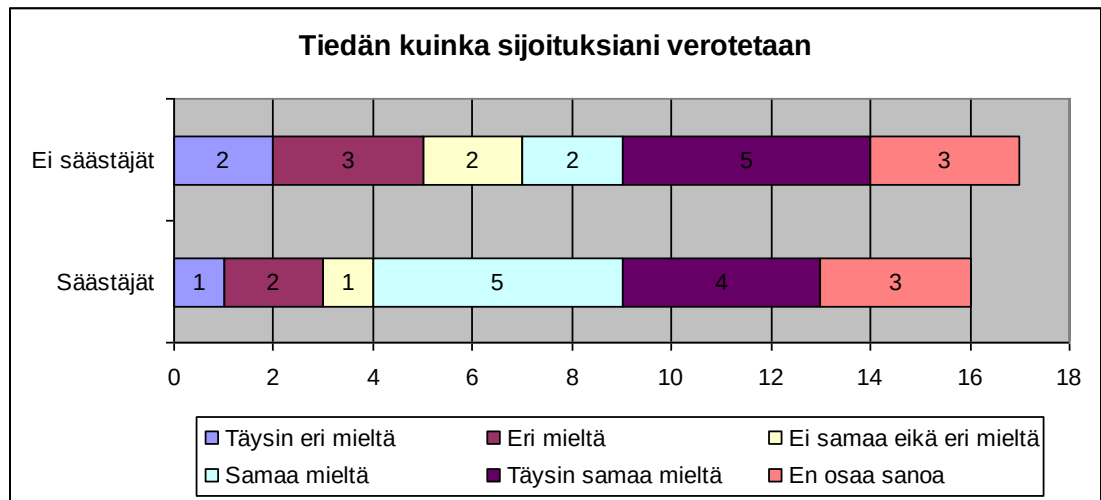
Taulukko 12. Kääntyminen sijoitusneuvojan puoleen (kpl).

Säästäjien keskiarvo oli 3,6 ja ei säästäjien 3,8. Keskiarvoa selittää osittain se, että nykyään on helppo tehdä esimerkiksi rahastomerkintä verkkopankin kautta. Internetin välityksellä voi myös esimerkiksi avata itselleen talletustilin. Pankkipalvelut ovatkin sähköistyneet koko ajan. Ennen kuin sijoitusneuvoja voi antaa sijoitusneuvontaa, tulee hänen selvittää muun muassa asiakkaan riskinsietokyky ja taloudellinen tilanne.

Viimeisessä väittämässä kysyttiin tietävätkö vastaajat tietävät, kuinka heidän sijoituksia ja säästöjä verotetaan. Säästäjistä seitsemän ja niistä, jotka eivät vielä säästäneet, olivat täysin samaa mieltä siitä, että he tietävät kuinka heidän sijoituksia verotetaan. Kolme säästäjää ja yksi niistä, jotka eivät ole vielä aloittaneet säästämistä, ei osannut sanoa mielipidettään. Säästäjien keskiarvoksi tuli 3,7 ja ei säästäjien 3,35. Niiden, jotka eivät vielä säästä, alemman keskiarvon selittää osittain se, että heillä ei ehkä ole niin hyvä tuntemus eri sijoitustuotteista ja niiden verottamisesta. Taulukosta 13. käy ilmi miten säästäjät ja ei säästäjät tietävät, kuinka sijoitustuotteita verotetaan.

Taulukko 12. Sijoitusten verottamisen tunteminen (kpl).

4.4 Validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimus on onnistunut, jos sen avulla saadaan tutkimuskysymyksiin luotettavia vastauksia. Hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksena on validiteetti ja reliabiliteetti. (Heikkilä 2004., 29) Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta (Hirsjärvi ym. 2000, 213). Sillä tarkoitetaan myös tulosten tarkkuutta. Luotettavalta tutkimukselta vaaditaan myös sen toistettavuutta samanlaisten tuloksin. Tutkimuksen reliabiliteettia pienentää, jos otoskoko ei ole riittävän suuri. (Heikkilä. 2004, 30) Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimuksen tulee mitata sitä, mitä oli tarkoituskin selvittää. Validius edellyttää, että mitattavat käsitteet ja muuttujat on tarkoin määritelty. Validius voidaan varmistaa vain etukäteen suunnittelemalla huolellisesti ja tarkoin mietityillä kysymyksillä. Perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti edesauttavat validin tutkimuksen toteutumista. Alhainen reliabiliteetti voi alentaa validiteettia, mutta reliabiliteetti on riippumaton validiteetista. (Heikkilä. 2004, 29–30, 187)

Tutkimuksen reliabiliteettia heikentää otoskoon jääminen pieneksi, joten tulokset jäävät hieman sattumanvaraisiksi. Sitä myös vähentää se, että usea vastaaja vastasi kysymyksiin liittyen säästämiseen ja säästämättömyyteen. Kaikki tällä hetkellä jo nyt säästävät eivät ehkä pidä itseään säästäjinä, jos he säästävät vain tavalliselle pankkitilille. Reliabiliteetti parantaa se, että joissakin kysymyksissä yli puolet oli joistakin kysymyksistä aivan samaa mieltä. Tutkimuksella saatiin joitakin vastauksia

tutkimusongelmassa asetettuihin kysymyksiin, mikä osittain lisää tutkimuksen validiteettia. Tutkimus on myös helposti toistettavissa ja voidaan olettaa, että tulokset olisivat samansuuntaisia nyt tehdyn tutkimuksen kanssa.

5 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kysymyksiä liittyen säästämiseen ja sijoittamiseen sekä säästämättömyyteen. Tutkimuksessa selvisi, että osalla heistä, jotka eivät vielä ole aloittaneet säästämistä, on kiinnostusta alkaa säästämään tulevaisuudessa. Säästämisestä kiinnostuneista vastaajista 11 ilmoitti, että heille ei oltu tarjottu viimeisen vuoden aikana säästämis- ja sijoittamistuotteita. Yleisin säästämättömyyden syy oli varojen vähyys. Myöhemmin vastaajia pyydettiin arvioimaan kuinka paljon heillä olisi oman arvion mukaan säästää. Vain seitsemän vastaajaa ilmoitti enää, että heillä ei ole yhtään varaa säästää. Ehkä heillä ovat tulot muuttuneet viime aikoina ja näin ollen heillä jäisi varoja myös säästämiseen. Tai voi olla, että he eivät ole aikaisemmin ajatelleet, että säästämisen voi aloittaa jo pienilläkin. Rahasto-osuuksia voi esimerkiksi merkitä jo 20 €:lla. Vastaajista, jotka vastasivat kysymyksiin säästämättömyydestä, vähän yli 70 prosenttia oli miehiä ja kaksi kolmasosaa omisti omistusasunnon. Omistusasunnon omistajilla on mitä luultavimmin asuntolainaa, jonka vuoksi säästämiseen ei ole jäänyt varoja. Tämän hetkinen markkinatilanne selittää osittain säästämättömyyden syitä, koska monet yritykset ovat joutuneet lomauttamaan ja irtisanomaan työntekijöitään erityisesti miesvaltaisilla aloilla kuten metalliteollisuudessa viennin laskiessa.

Niiden keskuudessa, jotka eivät säästä, esiintyy kiinnostusta säästämiseen tulevaisuudessa. Jotta niistä henkilöistä, jotka eivät säästä tällä hetkellä, saataisiin säästäjiä, pankin tulisi markkinoida eri sijoitustuotteita sillä tavoin, että ne tavoittaisivat pienituloisetkin. Markkinointi voisi tapahtua niin pankin tiskillä kuin vaikka Internet- pankin välityksellä. Lainaneuvotteluiden yhteydessä voitaisiin myös tuoda esille erilaisia säästämis- ja sijoittamisvaihtoehtoja. Myös laina-asiakas pystyy säästämään.

Siilinjärven Osuuspankin Kuopion konttorinjohtajan Jari Korhosen mukaan suomalaisen mieli on sellainen, että asiakas haluaa maksaa mahdollisimman nopeasti asuntolainan pois. Jos asiakkaiden tulot ovat kasvaneet, he haluavat useammin korottaa kuukausittaista lainanlyhennystä sen sijaan, että he laittaisivat tulot säästöön tai sijoittaisivat ne esimerkiksi rahastoihin. Asiakkaille on tehty laskelmia, joissa on esitetty, että kuinka paljon heille tulisi säästöjä sinä aikana kun he maksavat

asuntolainaa pois. Summista voi tulla yllättävän suuria, koska lainanmaksuajat ovat yleensä pitkiä. Esimerkiksi kuukausittain rahastoon laitettu 50 euroa voi kasvaa paljonkin korkoa lainanmaksun aikana. Laskelmat ovat usein yllättäneet asiakkaat.

Tutkimuksella oli tarkoitus selvittää myös jo säästämisen ja sijoittamisen aloittaneilta, että onko heillä sijoitussuunnitelmaa. Vastanneista kaksi kolmasosaa ilmoitti, että heillä ei ole tarkkaa sijoitussuunnitelmaa. Sijoittajien keskuudessa on havaittavissa pientä epävarmuutta tulevaisuudesta, sillä moni vastaaja vastasi säästävänsä ja sijoittavansa tulevaisuutta varten esimerkiksi pahan päivän varalle. Myös tulevaa eläkeikää varten säästetään. Tätä tukee myös vastaukset kysymykseen kuinka tärkeää on, että sijoitettu pääoma on turvattu. Suurin osa vastaajista oli nimittäin täysin samaa tai samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että sijoitettu pääoma on turvattu. Sitä selittävät myös vastaukset kysymykseen, mihin he säästävät ja sijoittavat tällä hetkellä. Melkein jokainen vastaaja säästi tai sijoitti tällä hetkellä pankin tilituotteisiin esimerkiksi säästötilille. Säästäjät ja sijoittajat pitävät myös tärkeänä, että sijoitetut varat voi nostaa koska vain. Jos tulee yllättäviä menoja, on tärkeää että varat saa nopeasti käyttöönsä. Rahastoistakin voidaan nostaa varoja nopeasti. Lunastuksessa varat siirtyvät asiakkaan tilille muutaman päivän sisälle. Varat voi saada joissakin tilanteissa jo heti seuraavana päivänä käytettäväksi. Rahastoista lunastamista tulisi välttää silloin, kun rahasto-osuuksien nykyinen arvo on matalampi kuin merkintäarvo.

Sijoitusneuvojan rooli sijoitussuunnitelmia ja päätöksiä tehdessä vaihteli. Vähän alle puolet vastaajista oli siitä täysin samaa mieltä tai samaa mieltä, siitä että he kääntyisivät sijoitusneuvojan puoleen tehdessään sijoituspäätöksiä. Iällä tai sukupuolella ei ollut tässä väittämässä merkitystä, mikä oli sinänsä yllättävää. Tietoa säästämisestä ja sijoittamisesta on tarjolla paljon eri tietolähteissä esimerkiksi pankin omilla nettisivustoilla. Toimeksiantoja on myös mahdollista tehdä suoraan Internetin välityksellä, joka osaltaan vähentää pankin sijoitusneuvojien roolia. Internetin kautta voidaan avata suoraan esimerkiksi säästötili tai tehdä rahastomerkintöjä ja -lunastuksia.

Tutkimukselle voitaisiin tehdä myös jatkotutkimus, vaikka eri markkinatilanteen aikana. Olisi mielenkiintoista huomata, että olisivatko säästäjillä ja sijoittajilla enemmän riskinsietokykyä ja näin ollen sijoitettaisiinko enemmän rahastoihin ja erilaisiin vakuutustuotteisiin. Olisi mielenkiintoista myös nähdä, että eroavatko

säästäjien ja sijoittajien mielipiteet siitä, että mitä he haluavat sijoitukseltaan ja onko sijoitusneuvojen rooli tehdessä sijoituspäätöksiä muuttunut, koska pankkitoiminta sähköistyy koko ajan enemmän.

Tutkimus onnistui siinä mielessä, että tutkimusongelmiin saatiin osittain vastauksia. Tutkimus olisi ollut luotettavampi, jos vastauksia olisi saatu enemmän. Analysoinnissa pyrittiin ottamaan huomioon vastauksien vähyyden ja sen, että useat henkilöt olivat vastanneet molempien osioiden kysymyksiin, vaikka alkuperäinen tarkoitus oli, että vastattaisiin vain toiseen osioon perustietojen lisäksi.

LÄHTEET

Aktia 2009

Verkkodokumentti. Luettu 14.11.2009

<http://www.aktia.fi> > Säästäminen ja Sijoittaminen > Rahastot

Anderson, N & Tuhkanen, J. 2004

Järkevän sijoittamisen perusteet. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Arvopaperivälittäjien yhdistys ry 2008

Mifid-Rahoitusvälineiden markkinat direktiivi.

Verkkodokumentti. Luettu 12.11.2009

http://www.sijoittajapalvelin.net/pdf/MIFID_moniste.pdf

Delegge, R 2008

Theorizing Risk with Harry Markowitz

Verkkodokumentti. Luettu 15.11.2009

<http://www.researchmag.com/Issues/2009/1/Pages/Theorizing-Risk-with-Harry-Markowitz.aspx>

Finanssialan Keskusliitto 2007

Suomen rahoitusmarkkinat. Helmikuu 2007.

Verkkodokumentti. Luettu 22.10.2009

<http://www.fkl.fi> > Finanssiala > Rahoitusmarkkinat

Finanssialan Keskusliitto 2008

Tilastotietoja pankkien maksujärjestelmistä Suomessa 1998–2007.

Verkkodokumentti. Luettu 30.10.2008

<http://www.fkl.fi> > Julkaisut ja tilastot > Pankki

Finanssialan Keskusliitto 2009

Finanssiala.

Verkkodokumentti. Luettu 21.4.2009

<http://www.fkl.fi> > Finanssiala

Finanssi- ja vakuutuskoulutus FINVA & Finanssialan keskusliitto FK. 2007

Rahoitus-ja vakuutuslalla toimiminen.

Verkkodokumentti. Luettu 29.10.2008

<http://www.fkl.fi/ravato/pankki.htm>

Finanssivalvonta 2009

Verkkodokumentti. Luettu 10.11.2009

<http://www.finanssivalvonta.fi>

Heikkilä, T. 2004

Tilastollinen tutkimus. 3., uudistettu painos. Edita Prima Oy. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2000

Tutki ja kirjoita. 6., uudistettu painos.

Tummavuoren kirjapaino Oy. Vantaa.

Kauppalehti 2009

Verkkodokumentti. Luettu 27.10.2009

<http://www.kauppalehti.fi> >korot

Kostiainen, J. 2006

Moderni portfolioteoria. Kansantaloustieteen kandidaatintutkielma.

Helsingin Yliopisto. Verkkodokumentti. Luettu 15.11.2009

<http://www.mv.helsinki.fi/home/jskostia/Moderni%20porfolioteoria.pdf>

Laki sijoituspalveluyrityksistä 26.10.2007/922

Verkkodokumentti. Luettu 15.11.2009

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070922?search\[type\]=pika&search\[pika\]=arvopaperi](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070922?search[type]=pika&search[pika]=arvopaperi)

Leppiniemi, J. 2000

Rahoitus. 1. - 2. painos. Werner Söderström Osakeyhtiö. Vantaa.

Leppiniemi, J & Puttonen, V. 2002

Yrityksen rahoitus. 2., uudistettu painos. WSOY. Porvoo.

Paikallisosuuspankit 2008

Verkkodokumentti. Luettu 29.10.2008

<http://www.paikallisuusosuuspankit.fi>

Siilinjärven Osuuspankki 2008

Verkkodokumentti. Luettu 10.9.2008

<http://www.siilinjarvenop.fi>

Sijoittajien Korvausrahasto 2008

Verkkodokumentti. Luettu 10.11.2009

<http://www.sijoittajienkorvausrahasto.fi/tietoa.htm>

Suomen Kuluttajaliitto 2009

Verkkodokumentti. Luettu 20.11.2009

<http://www.kuluttajaliitto.fi/index.phtml?s=254>

Suomen Pankki 2009

Verkkodokumentti. Luettu 08.10.2009

<http://www.suomenpankki.fi>

Talletussuoja 2009

Verkkodokumentti. Luettu 10.11.2009

<http://www.talletussuojarahasto.fi/?page=4>

LIITE 1 Kyselylomake

Perustiedot

1. Syntymävuosi 19____
2. Sukupuoli _____nainen
_____mies
3. Koulutustaso _____perus / kansakoulu
_____ammattikoulu
_____lukio
_____opistotaso
_____korkeakoulututkinto
4. Talouden koko _____aikuista (itsenne mukaan lukien)
_____lasta
5. Asumismuoto _____omistusasunto
_____vuokra-asunto
_____vanhempien luona
_____asumisoikeus
_____muu: _____
6. Oletko Siilinjärven Osuuspankin asiakas?
_____kyllä _____en

Jos vastasit kyllä niin, missä konttorissa asioit eniten?

- _____Siilinjärven konttorissa
_____Toivala-Vuorelan konttorissa
_____Kuopion keskustan konttorissa
_____Männistön konttorissa
_____Nurmeksen konttorissa

Seuraavat kysymykset 7-10 on tarkoitettu heille, jotka eivät ole vielä aloittaneet säästämistä.

Jos olet jo aloittanut säästämisen ja sijoittamisen voit siirtyä kysymykseen 11.

7. Syy, jonka vuoksi et ole vielä aloittanut säästämään?

- ☐ ei ole ollut varaa säästää
- ☐ ei ole tarpeeksi tietoa eri säästämistuotteista
- ☐ säästäminen ei ole ollut ajankohtaista
- ☐ ei ole ollut kiinnostusta
- ☐ muu syy: _____

8. Onko sinulla kiinnostusta tai tarvetta aloittaa säästäminen tulevaisuudessa?

- ☐ kyllä
- ☐ ei
- ☐ en osaa sanoa

Jos vastasit kyllä, niin mitkä säästämis- ja sijoittamistuotteet sinua kiinnostaa tai mihin tuotteisiin sinulla olisi kiinnostusta aloittaa säästämään?

9. Onko sinulle tarjottu viimeisen vuoden aikana säästämis- tai sijoittamistuotteita?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

10. Paljonko sinulla olisi oman arviosi mukaan varaa säästää kuukausittain?

- ☐ ei yhtään
- ☐ alle 20 €
- ☐ 20-50 €
- ☐ 50-100 €
- ☐ 100-200 €
- ☐ yli 200 €

Kysymyksiä jo säästämisen aloittaneille

11. Mihin tuotteisiin säästät tai olet sijoittanut tällä hetkellä?

- ☐ tavalliselle pankkitilille
- ☐ säästö/talletus/sijoitustilille
- ☐ rahastoihin
- ☐ eläkevakuutukseen
- ☐ säästövakuutukseen
- ☐ osakkeisiin
- ☐ muihin arvopapereihin

12. Mihin tarkoitukseen tai mitä varten säästät tai olet sijoittanut tällä hetkellä?

13. Onko sinulla tarkka säästö- tai sijoitussuunnitelma

- ☐ kyllä
- ☐ ei

14. Ympyröi vaihtoehto, joka kuvaa mielipidettäsi parhaiten. (1= täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4 =samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä, 6= en osaa sanoa)

On tärkeää, että sijoitukseni pääoma on turvattu	1	2	3	4	5	6
On tärkeää, että voin nostaa varat koska vain	1	2	3	4	5	6
On tärkeää, että sijoitukseni saa mahdollisemman korkean tuoton	1	2	3	4	5	6
Käännyin sijoituspäätöksiä tehdessäni pankin sijoitusneuvojan puoleen	1	2	3	4	5	6
Tiedän kuinka sijoituksiani ja säästöjäni verotetaan	1	2	3	4	5	6

Kiitos vastauksistasi!

Voit jättää yhteystietosi oheiselle lomakkeelle, jos halut osallistua ravintolalahjakortin arvontaan.

Kyselyn vastaukset ja yhteystiedot käsitellään erillään, joten vastaukset pysyvät nimettöminä.